

ŽEBRÁCKÁ OPERA

HRA O ČTRNÁCTI OBRAZECH NA TÉMA JOHNA GAYE

Andreji Krobovi a jeho Divadlu na tahu

Osoby

MACHEATH, šéf zlodějské organizace
WILLIAM PEACHUM, šéf jiné zlodějské organizace
ELIZABETH PEACHUMOVÁ, jeho žena
POLLY, jejich dcera a Macheathova žena
BILL LOCKIT, velitel policie
MARY LOCKITOVÁ, jeho žena
LUCY, jejich dcera a Macheathova žena
HARRY FILCH, nezávislý kapsář
DIANA, majitelka „dámského salonu“
JENNY }
BETTY } její zaměstnankyně
VICKY }
INGRID }
HAROLD } vězeňští dozorcí
JOHN }
JIM } členové Macheathovy organizace
JACK }
OPILEC
ŠENKÝŘ
HLAS PÁNA
SERŽANT
TŘI BÍŘICI

První obraz

Na scéně je Peachumova domácnost. Je to prostorná světnice, zařízená se středostavovskou solidností. Vzadu jsou dveře do ostatních částí bytu, vpravo je hlavní vchod. V pozadí je cosi jako kuchyňský kout, pozůstávající z velké plotny, různých hrnců, škopků apod. Uprostřed místnosti je velký stůl, obklopený několika židlemi. Když se otevře opona, jsou na scéně Peachum a Peachumová. Peachum má na sobě župan, sedí u stolu a zapisuje cosi do velké účetní knihy; Peachumová v zástěře se pohybuje kolem plotny a vaří oběd. Po delší pauze se ozve Peachumová.

PEACHUMOVÁ: Ty, Willy —

PEACHUM (aniž vzhledne): Co je?

PEACHUMOVÁ: Myslíš, že to byl dobrý nápad?

PEACHUM: Co?

PEACHUMOVÁ: No s Polly a Macheathem —

PEACHUM: Proč?

PEACHUMOVÁ: Mám pocit, že s ním Polly chodí —

PEACHUM: No a? Právě o to mi přece šlo! (Volá za scénou)
Polly!

Zadními dveřmi vstoupí Polly.

POLLY: Ano, tatínku?

PEACHUM: Je to pravda, že chodíš s Macheathem?

POLLY: Řídím se tvými pokyny, tatínku: nechala jsem se od něho párkrát pozvat na večeři a popřála jsem sluchu jeho lichotkám, jak jsi mi nakázal —

PEACHUM: Tak je to pravda? Výborně, Polly! Jen tak dál!

POLLY: Vynasnažím se, tatínku —

Polly odchází zadními dveřmi; na pravé dveře někdo klepe. Peachum rychle zabouchne svou knihu a ukryje ji do zásuvky.

PEACHUM (zvolá): Dále!

Pravými dveřmi vstoupí Filch.

FILCH: Pan Peachum?

PEACHUM: Co si přejete?

FILCH: Jsem Filch. Harry Filch.

PEACHUM: To mi nic neříká —

FILCH: Já vím. (*Rozhlédne se po místnosti*) Mohu tu mluvit?

PEACHUM: Co byste nemohl?

FILCH: Jsem nezávislý kapsář —

PEACHUM: No a?

FILCH: Žijeme v převratné době, aspoň pokud jde o naši branži —

PEACHUM: Jak to myslíte?

FILCH: Kooperace, integrace — velké organizace si rozdělily město — drobné podnikání ztrácí půdu pod nohama —

PEACHUM: Máte přece celou Carnaby Street!

FILCH: Ach, pane Peachume, vždyť nás tam je navečeř víc než chodců! Na volné noze se dnes neudržíte, kdybyste měl pozlacené ruce!

PEACHUM: Takový je už prostě trend doby — i ve výrobě se přece prosazuje dělba práce, manufaktury a tak — já kvůli vám přece dějiny nezastavím!

FILCH: Mám skromnější přání, pane Peachume —

PEACHUM: Jaké?

FILCH: Nevzal byste mě k sobě?

PEACHUMOVÁ: Vždyť vás vůbec neznáme!

FILCH: Pane Peachume! Mějte se mnou slitování! Jestli mě necháte na holičkách, budu muset přijmout místo v tiskárně!

PEACHUM: Nežlobte se, ale mám plné stavy —

PEACHUMOVÁ: Proč nejdete za Macheathem?

FILCH: Než tam, to radši do té tiskárny!

PEACHUM: Co máte proti Macheathově organizaci?

FILCH: Nelíbí se mi jejich metody —

PEACHUMOVÁ: Neříkáte to jen proto, abyste se nám zalbil?

FILCH: Přísahám, že ne!

PEACHUM: Dobrá. Ale musíte se podrobit přijímací zkoušce —

FILCH: Rád, pane Peachume! Rád! Jste tak laskav! Co mám udělat?

PEACHUM: Když mi do zítřka přinesete hodinky vévody z Glostru, tak o vás budu uvažovat. Ale nemyslete si, že mě oblafnete: ty hodinky znám — a kdyby vás náhodou při tom chytili, z něčeho vás samozřejmě tahat nebudu!

Filch přiskočí k Peachumovi a líbá mu vděčně ruku.

FILCH: Děkuji vám, pane Peachume, tisíckrát vám děkuji!

Filch radostně odběhne pravými dveřmi. Peachum vytáhne ze zásuvky opět svou knihu a začne do ní cosi zapisovat. Krátká pauza.

PEACHUMOVÁ: Ty, Willy —

PEACHUM (*aniž vzhledne*): Co je?

PEACHUMOVÁ: Mám strach —

PEACHUM: Z čeho?

PEACHUMOVÁ: Aby se nám to nevyvmklo z rukou —

PEACHUM: Co?

PEACHUMOVÁ: No s Polly a Macheatham —
 PEACHUM: Nechápu, proč by se nám to mělo vymknout z rukou!
 PEACHUMOVÁ: Mám pocit, že s ním Polly spí —
 PEACHUM: No a? Právě o to mi přece šlo! (*Volá za scénou*)
 Polly!
Zadními dveřmi vstoupí Polly.
 POLLY: Ano, tatínku?
 PEACHUM: Je to pravda, že s kapitánem spíš?
 POLLY: Myslela jsem, že jsi to tak myslel —
 PEACHUM: Tak je to pravda! Výborně, Polly! Jen tak dál!
 POLLY: Vynasnažím se, tatínku —
Polly odchází zadními dveřmi; na pravé dveře někdo klepe. Peachum rychle zabouchne svou knihu a ukryje ji do zásuvky.
 PEACHUM (*zvolá*): Dále!
Pravými dveřmi vstoupí Diana.
 DIANA: Dobré poledne —
 PEACHUMOVÁ: To je dost, holka, že se taky někdy ukážeš!
 PEACHUM: Jak se pořád máte, paní Diana? Jak jdou obchody?
 DIANA (*usedá*): Výborně, pane Peachume! Představte si, že můj salon objevila šlechta. Angažovala jsem před časem několik novinek, vesměs tak mezi šestnácti a dvaceti, nějak se to rozkřiklo, a teď se u mě netrhnou dveře. Hned jsem pocho-pitelně zvýšila taxy —
 PEACHUM: Tak to vám tedy upřímně blahopřeji!
 DIANA: Ostatně přiznávám rovnou, že za vámi přicházím tak trochu v souvislosti s touto novou situací: změněná sociální struktura mého zákaznictva klade totiž, jak jistě chápete, i nové nároky na vybavení mého salonu —
 PEACHUM: Co byste konkrétně potřebovala?
 DIANA: Soupravu stříbrných příborů, pár svícňů a asi deset yardů brokátu na nové záclony —

PEACHUM: Máte štěstí, brokátu mám momentálně kolik libo —
 DIANA: Díky, pane Peachume! Věděla jsem, že mě necháte v bryndě!
Pauza.
 PEACHUMOVÁ: Tak říkáš, že tvůj podnik je teď samá šlechta?
 DIANA: Co ti mám povídat, holka: dva vévodové, několik lordů, spousta vikomtů —
 PEACHUM: Nevěděl jsem, že mravy vyšších vrstev tak poklesly — máte velké štěstí!
 DIANA: Mravy jsou pořád stejné, jenomže co se dřív tutlalo, to se dnes dělá veřejně! Milenky a milostné aféry se staly nezbytným doplňkem života pánů z vyšších tříd, patří to k jejich titulům stejně jako jejich kočáry a šperky —
 PEACHUM: Čím si tenhle posun vysvětlujete?
 DIANA: Inu doba se mění, pane Peachume, žijeme v druhé polovině osmnáctého století, s tím se nedá nic dělat! Dříve si páni získávali popularitu a úctu prostého lidu udatnými činy na bojištích, dnes to dělají v dámských ložnicích a salonech! A já se jim vlastně ani nedívám: je to rozhodně přímějnější —
 PEACHUM: Vy si myslíte, že to dělají kvůli své popularitě?
 DIANA: Samozřejmě! Když vidí prostý muž z ulice, že nějaký ten vévoda je vlastně ve skutečnosti člověk jako on — z masa a krve, se svými vášněmi, neřestmi a starostmi — zmocní se ho nutně pocit jakési spřízněnosti a hned si ho víc oblíbí! Cosi jako podvědomá identifikace, chápete? Ostatně překvapuje mě, že právě vy — takový dobrý psycholog — jste si toho ještě nepovšiml a nevyvodil z toho pro sebe důsledky —
 PEACHUM: Já? Prosim vás —
 DIANA: A proč ne? V podsvětí platí tyhle věci zrovna tak jako kdekoliv jinde! Vždyť jistě kroky v tomto

směru jsou od člověka vašeho postavení přímo očekávány!

PEACHUM: Myslíte?

DIANA: Podívejte se třeba jen na kapitána Macheathe! Proč myslíte, že dělá tak závratnou kariéru a jeho organizace tak rychle roste na významu? Protože si umí svými milostnými skandály zajistit obecnou úctu!

PEACHUM: Jenomže já nejsem Macheath, paní Diano! Sex nehrál v mém životě nikdy rozhodující roli, jsem spíš takový, řekl bych, intelektuální typ, navíc se zřetelně monogamním založením —

DIANA: Však taky už Londýnem na konto vaší puritánské solidnosti proběhl ne jeden úspěšný vtíp!

PEACHUMOVÁ: Diana má pravdu, Willy. Zatím jsme tenhle aspekt přehlíželi, ale kdoví, jestli jsme opravdu nedělali chybu! Ty nemáš pocit, že bys všem těm jízlivým řečem měl už konečně jednou udělat přítrž?

PEACHUM: Na to je pozdě, má drahá!

DIANA: Na některé věci není nikdy pozdě, pane Peachume! Ostatně jste v nejlepších letech, a kdybyste nenosil pořád ten svůj umoulaný župan, mohl byste být docela fešák!

PEACHUMOVÁ: No vidíš!

PEACHUM: Mějte rozum: v roli svůdce bych přece musel působit směšně!

DIANA: Úspěšný svůdce nikdy nepůsobí směšně!

PEACHUM: A jak víte, že bych byl úspěšný?

DIANA: To bych si, když dovolíte, vzala na starost sama.
PEACHUMOVÁ: Nezapomeň, Willy, že Diana je v těchto záležitostech odborníkem!

DIANA: Však v tom taky už dělám hezkých pár let, ne? Jestli chcete, vyberu vám vhodně děvče, dám jí na to neplacenou dovolenou, šikovně jí věc vysvětlím — a uvidíte, že ostatní už půjde samo!

PEACHUM: Poslyšte, a nešlo by to s ní domluvit tak, že by prostě jen jaksi předstírala, že —

DIANA: Ach, to by nebylo dobré, pane Peachume, to by nebylo dobré! Lidé, zvláště ženy, mají na tohle čich, přišlo by se na to a byla by z toho jen zbytečná ostuda —

PEACHUMOVÁ: Však ono tě, Willy, neubude —

PEACHUM: No jak myslíš —

DIANA: Takže jsme domluveni? Výborně! Hned zítra vám to děvče pošlu na ukázkou! No nic — musím už běžet, práce volá! Jsem ráda, že jsem vás oba zastihla doma a že jsme si tak pěkně poklábosili! Nezapomenete mi na ten brokát, pane Peachume, vidíte?

PEACHUMOVÁ: Spolehni se, zlatíčko, dohlédnu na to!

DIANA: Díky, sluníčko! Pá! Na shledanou, pane Peachume, a držím palce!

PEACHUM: Na shledanou —

Diana odejde pravými dveřmi. Peachum vytáhne ze zásuvky opět svou knihu a začne do ní cosi zapisovat. Krátká pauza.

PEACHUMOVÁ: Ty, Willy —

PEACHUM (*aniž vzhledne*): Co je?

PEACHUMOVÁ: Ty jí věříš?

PEACHUM: Dianě?

PEACHUMOVÁ: Ne, Polly —

PEACHUM: Ovšem. Proč?

PEACHUMOVÁ: Nezapomeň, jak to Macheath s děvčaty umí!

PEACHUM: Polly mu na jeho triky nenaletí!

PEACHUMOVÁ: Jen jestli mu na ně už nenaletěla! *Opona padá.*

Konec prvního obrazu

Druhý obraz

Na scéně je zlodějská krčma. Jsou tu pouze tři stoly s židlemi; v pozadí je šenkýřský pult, sudy s vínem a vstup do kuchyně; napravo jsou tři schody a dveře na ulici. Když se otevře opona, sedí u jednoho stolu Macheath, Jim a Jack; u druhého stolu spí Opilec, který tu bude spát po celý obraz. Z kuchyně se občas lině vnoří Šenkýř, přehlédne situaci, doleje hostům víno a opět zmizí za závěsem. Macheath a jeho druhy zastihujeme při živém rozhovoru nad vínem.

JIM: Víte, šéfe, co se mi na vás nejvíc líbí?

MACHEATH: Copak, brachu?

JIM: Že při vši námaze a odpovědnosti, jež pro vás znamená úspěšné vedení naší organizace, dokážete ještě navíc žít skutečně plným lidským životem!

MACHEATH: To přece spolu souvisí! Naše práce je úspěšná proto, že jsem ji prochnul dynamikou moderní doby a odvahou k velkorysým a nekonvenčním akcím — a copak by něco takového mohl dokázat člověk bez vitality, fantazie a rozletu, prostě nějaký suchar jako třeba Peachum?

JIM: I na ty ženské si naleznete čas!

MACHEATH: Musím si ho nalézt, protože na ženské trpím. Řekl bych dokonce, že jsem cosi jako děvkař.

JIM: My jsme taky děvkaři! Vid, Jacku?

JACK: No jasně —

JIM: I když samozřejmě ne tak úspěšní jako vy —

JACK: Kam se na vás hrabeme —

MACHEATH: Nezapírám, že jsem jako děvkař skutečně velmi úspěšný. Z deseti děvčat, po nichž zatoužím, jich obvykle devět dříve nebo později dostanu do některé ze svých postelí. Přitom ještě mnohé z těch, které nedostanu, nedostanu jen proto, že nemohu věnovat více času na jejich svádění. JIM: Vaše úspěchy, šéfe, jsou bohužel neopakovatelné —

MACHEATH: Proč myslíš, brachu?

JIM: Pověst významného zlodějského předáka, známého dobrodruha, svůdce a světáka vám přece musí přístup k ženám ohromně usnadňovat! A to nemluvíme o vašich ostatních předpokladech, jako je například váš šarm a vaše nesporná fyzická krása —

MACHEATH: No tak má pověst a můj celkem obstojný vzhled mi opravdu situaci významně usnadňují —

JIM: Podívejte se například na mě — jaké můžu mít já při svém vzhledu šance?

JACK: A co já? Na tuhle držku nesbalím ani zatoulanýho psa!

JIM: Jen se nekasej! Já jsem daleko ošklivější —

JACK: Blbost!

MACHEATH: Myslím, hoši, že své možnosti zbytečně podceňujete. Jednak to s vámi není zas tak špatné, jednak tyhle věci přeci jen nejsou to nejdůležitější! Jak řekl jeden můj známý mrzák, když ho nechtěli vzít do party, kde jsem začínal: krása není vše!

JIM: A co je tedy podle vás, šéfe, pro děvkaře nejdůležitější?

MACHEATH: Nejdůležitější je ta zvláštní směsice drzosti, píle, humoru a ukecanosti, kterou se vyznačují takřka všichni, o nichž se říká, že to takzvané umějí s ženskými. Člověk prostě musí mít odvahu, fantazii a vyjadřovací schopnosti —

JIM: Podle vás tedy nejsme ani my u ženských apriorně bez šancí?

MACHEATH: Vůbec ne! Ostatně máte-li pocit, že jste oškliví, můžete svou strategii a taktiku v lásce založit na předstírání komplexu méněcennosti: ženské totiž šleně rády někomu pomáhají a někoho ochraňují — a čím víc se jim to daří, tím víc dotyčného člověka milují, milující skrze něho svou vlastní skvělost, které jim je zachráněný životovcím dokladem —

JIM: Domníváte se tedy, že i naši ošklivost lze proměnit v kapitál?

MACHEATH: Samozřejmě! A v jak skvělý!

JIM: To je dobré, Jacku, co?

JACK: To by se muselo nejdřív vyzkoušet —

JIM: Když už jsem u toho vašeho děvkařství, kapitáne, mohl bych se vás zeptat na jednu praktickou věc?

MACHEATH: Jen se ptej, brachu!

JIM: Čemu dáváte přednost: svádění slušných dívek, nebo stykům s osvědčenými kurtizánami?

MACHEATH: Jak kdy, milý příteli, jak kdy —

JIM: Mohl byste nám to blíže osvětlit?

MACHEATH: No tak podívejte: svádění slušných děvčat má svá výrazná plus, vzrušujícím pocitem nejistoty o konečném výsledku počínaje a okolností, že to je zadarmo, konče. Nevýhodou tu ovšem na druhé straně zase je, že svádění zabírá čas — to moc času, aniž je výsledek předem jistý; že ta

děvčata — postrádající erotických zkušeností — vás málokdy dobře uspokojí a že vždy znovu hrozí nebezpečí, že je vaše tlachání natolik okouzlí, že se do vás zamilují a přilepí se vám na paty. S děvkami naopak je domluva rychlá, stud jim nebrání vyjít vstříc jakémukoliv vašemu rozkošnictví a po věci samé vám neztěžují život svými city či nároky —

JIM: I když jsou známy případy, že i děvka —

MACHEATH: Ach ano, ano, ale to jsou výjimky, en gros to neplatí —

JIM: A co je nevýhodou této cesty?

MACHEATH: Především to, že člověk, odkázaný ve svém milostném životě pouze na děvky, záhy citově zplání —

JIM: Nejlepší je tedy, jak se zdá, vhodně kombinovat obě alternativy —

MACHEATH: Přesně tak. Přičemž občas lze věc zpestřit ještě alternativou třetí, totiž stykem s vdanými paními —

JIM (*k Jackovi*): Vidíš, já ti to vždycky říkal! A ty pořád jen: pojďme do bordelu, pojďme do bordelu!

JACK: Někteď člověk začít musí —

JIM: Není vám nepřijemné, šéfe, že svými dotazy zaházíme tak hluboko do světa vaší intimity?

MACHEATH: Naopak! Já si vždycky rád v kroužku dobrých přátel poklábosím o ženských!

JIM: Pro nás je totiž neobyčejně cenné konfrontovat své zkušenosti s vašimi — vid, Jacku?

JACK: No jasně —

MACHEATH: Klidně se tedy ptejte —

JIM: Zajímala by mě ještě jedna věc: dosud jsme mluvili převážně o tom, jak nejlépe ženské získávat. Neméně důležitou se mi však zdá být otázka, jak se jich potom nejlépe zbavovat —

MACHEATH: Myslíš těch neodbytných?

JIM: Ano. Co vy příkladně s nimi děláte?

MACHEATH: Jsou jen dvě možnosti: buď se k takové osobě zachovat tak sprostě, že jí zbytek hrdosti zabrání dál se o člověka zajímat, anebo — druhá možnost — pojmout ji prostě za manželku.

JACK: Za manželku? To je dobrý!

JIM: Zajímavé, zajímavé. Neznamená to ovšem ohrozit své další děvkařské perspektivy?

MACHEATH: Naopak, milý brachu, naopak! Každý pořádný děvkař je šťastně ženat a někteří — jako například já — jsou dokonce šťastně ženati s několika ženami najednou!

JIM: Tomu nerozumím —

MACHEATH: To je přece jasné: každá ženská, pokud není už náhodou vdaná, se chce vdát, a proto se i na vás, jakmile se kolem ní jen trochu víc točíte, ihned začíná dívat jako na svého potenciálního ženicha. Jak lépe můžete takové nároky pacifikovat, aniž byste byli nuceni uchýlovat se k různým pochybným vytáčkám, než poukazem na okolnost, že už ženati bohužel jste? Vaše milenka — právě díky své hluboké úctě k manželskému stavu — pocítí jakýsi sentimentální respekt ke štěstí své šťastnější kolegyně a velkodušně se vzdá úmyslu ji o její štěstí připravit, vynahradíte-li jí to ovšem spikleneckým ujištěním, že se jí vaše žena zdaleka nevyrovná, a že vlastně proto od své ženy utíkáte k ní. Může-li zkrátka děvkaři něco zajistit relativně svobodný prostor k děvkařské aktivitě, pak je to jedině šťastné manželství. Váš ohled k manželskému štěstí vaší ženy je totiž v ženském světě — plném iluzí — chápán většinou jako výraz vaší celkové ohleduplnosti k ženskému pohlaví, a tedy nepřimo i k té jeho příslušnici, které je — díky osudné náhodě, že jste ji nepotkal dřív — manželské štěstí po vašem boku odepráno.

JIM: Jacku —

JACK: Him —

JIM: To je, co?

JACK: Skvěle vymyšlený!

JIM: Vidí? (*K Macheathovi*) Netušil jsem, kapitáne, že jste ženat —

MACHEATH: V jednom případě jsem dokonce novomanžel!
Opona padá.

Konec druhého obrazu

Třetí obraz

*Na scéně je opět Peachumova domácnost. Vše jako v prvním ob-
raze. Když se otevře opona, jsou na scéně Peachum a Peachumo-
vá. Peachumová prostírá na stole pro tři osoby; Peachum odsu-
nuje stranou svou účetní knihu, dívá se pátravě na Peachumovou
a po chvíli se ozve.*

PEACHUM: Ty, Liz —

PEACHUMOVÁ (*prostírajíc*): Hm —

PEACHUM: Co jsi chtěla říct tou poznámkou o Polly, že už
jako možná naletěla?

PEACHUMOVÁ: Nevím proč, Willy, ale mám takové nejasné po-
dezření, že se ti dva tajně vzali —
*Peachumová se vrací k plotně; Peachum radost-
ně vyskočí.*

PEACHUM (*zvolá*): Cože? Ne! No to by bylo skvělé! (*Volá
za scénou*) Polly! Polly!

Zadními dveřmi vstoupí Polly.

POLLY: Ano, tatínku?

PEACHUM: Je to pravda, že jste se s Macheathem tajně vzali?

POLLY: Říkal jsi přece, že bys to považoval z hlediska
svého podniku za vůbec nejlepší řešení —

PEACHUM: Tak je to pravda? Jsi pašák, Polly! Mám z tebe
radost a upřímně ti blahopřeji! Podaril se ti sku-
tečně husarský kousek! Proč jsi mi o tom neřek-
la hned?

POLLY: Nežlob se, tatínku, ale šlo to všechno tak rych-
le —

PEACHUM: Máš pravdu, šlo to skutečně rychleji, než jsem
sám předpokládal. O to důležitější ovšem, milá
Polly, je, aby sis nyní, kdy ses stala Macheatho-
vou ženou, jasně uvědomila jednu důležitou
věc: že Macheath není jen inteligentní spo-
lečník, nesporný šarmér a vůbec populární fi-
gurka, ale že má i svou druhou, nebezpečnější
tvář —

*Peachumová mezitím nalila všem polévku; všich-
ni tři usednou ke stolu; Peachum si zastrčí ubrou-
sek za límec; začnou jíst.*

POLLY: Jste konkurenti, vid'?

PEACHUM: Mohli bychom být, Polly, mohli. Kdyby ovšem
on systematicky neporušoval všechny základ-
ní normy soužití londýnských organizací, které
jsem tak dlouho a pracně zaváděl!

POLLY: Mackie má prostě jiné metody —

PEACHUM: Pěkně děkuju za takové metody!

POLLY: Co ti konkrétně udělal?

PEACHUM: Milá Polly! Den by nestačil, kdybych ti to měl
všechno vyprávět! Znovu a znovu mě připravu-
je o mé podnikatelské možnosti a o má odbyti-
ště, nešťtí se obohacovat se nepokrytě na můj
účet, rozeštvává mi soustavně mé lidi a nejlepší
z nich mi zákeřně přetahuje k sobě! Jeho cílem
je rozvrátit a posléze zlikvidovat můj podnik. To
je snad málo?

POLLY: Nevěřím, že by byl Mackie takový! Nepodsou-
váš mu horší úmysly, než ve skutečnosti má?
PEACHUM: Tisíckrát jsem se o tom přesvědčil, na každém
kroku se o tom přesvědčuji! Je to zhyrálec a bez-
charakterní cynik! Ostatně proč myslíš, že si tě
vzal! Protože doufá, že tak dostane můj podnik
zvolna pod kontrolu a postupně se ho zmocní!
Je to od něho chladná vypočítavost! Jenomže
tentokrát udeřila kosa na kámen!

POLLY: Mackie si mě vzal z lásky, tatínku!

PEACHUM: Snad bys mu nevěřila, Polly!

POLLY: A vůbec — když máš na něj takový názor, pak
váženě nechápu, proč jsi chtěl, abych se s ním se-
známila a sblížila!

PEACHUM: Protože to je jediná cesta, jak mohu zachránit
naš podnik!

POLLY: Mým úkolem má tedy být vaše smíření?

PEACHUM: Právě naopak, drahá Polly, právě naopak! Počí-
tám s tím, že mě budeš — jako člověk, který mu je
teď nejbliž — průběžně informovat o poměrech
v jeho organizaci, o jeho akcích a plánech — sa-
mořejmě tak, aby o tom on nevěděl — a tím mi
umožníš konečně jeho organizaci zlikvidovat,
získat její majetek, který beztak má správně nále-
žet mně, a získat zároveň dostatek důkazů o jeho
činnosti, na jejichž základě ho budu moci udat
a nechat odsoudit k celoživotní deportaci.
Polly vzrušeně vstane.

POLLY: Tatínku! Já přece nezradím svého muže!

PEACHUM: Chceš tedy zradit svého otce?

POLLY: To taky ne —

PEACHUM: Co tedy chceš?

POLLY: Chci žít ve šťastném manželství, mít děti, vycho-
vávat je, starat se o domácnost —
*Peachum práskne talířem o zem, vyskočí a začne
vzrušeně přecházet po místnosti.*

PEACHUM: Ve šťastném manželství! S největším londýn-
ským děvkařem! Vést domácnost! Úhlavnímu
nepříteli vlastního otce! A ještě s ním mít na-
konec děti! To se tedy povedlo! Nezbláznila ses
náhodou?

PEACHUMOVÁ (*ostrě k Peachumovi*): Počkej, Willy! (*Obrátí se
k Polly, uchopí ji za ruku a vážně se jí podívá do
očí*) Polly —

POLLY: Ano, matinko?

PEACHUMOVÁ: Přiznej se: nezamilovala ses náhodou do toho
člověka?

Polly sklopí zrak; napjatá pauza.

PEACHUM (*tiše*): Polly — dceruško — vidíš to není pravda?
*Polly hledí chvíli zoufale do země, pak se ná-
hle rozpláče, těžce dosedne a ukryje si obličej do
dlaní. Peachum na ni chvíli strnule hledí, pak
náhle zarže.*

Marš od mého stolu! Couro!

*Polly, plačíc a se svěřenou hlavou, odejde zvolna
zadními dveřmi. Pauza; pak se Peachum vrávo-
ravě vrátí ke stolu a zhroutčeně dosedne. Opět
pauza. Zlomeně.*

Tak tohle je největší zklamání mého života! Má
vlastní dcera! Taková hanba! Taková potupa! Je
konec všemu —

PEACHUMOVÁ: Klid, Willy. To se vyřeší —

PEACHUM: Jak?

PEACHUMOVÁ: Radikálně!
Opona padá.

Konec třetího obrazu

Čtvrtý obraz

Na scéně je opět zlodějská krčma. Vše jako ve druhém obraze. Když se otevře opona, sedí Macheath, Jim a Jack stále u svého stolu; u druhého stolu spí Opilec; občas se v místnosti objevuje Šenkýř. Macheath a jeho druhy zastihujeme při živém rozhovoru nad vínem.

JIM: Poslyšte, šéfe —

MACHEATH: Copak, brachu?

JIM: Vždyť teď bychom vlastně mohli — prostřednictvím vaší ženy — získat kontrolu nad celou Peachumovou organizací!

MACHEATH: Tak nemluv, Jime. Polly je nevinné dítě, které jsem si bral výhradně proto, že mě eroticky vzrušuje a že při mém způsobu života potřebuji nutně určité zázemí, totiž aspoň jednu spořádanou domácnost, kam bych se mohl občas uchýlit. Do svých obchodních záležitostí odmítám Polly zatahovat!

JIM: Promiňte, šéfe —

Vtom vběhne dveřmi z ulice udýchaná Polly; Macheath překvapeně vstane.

MACHEATH: Kde se tu berěš?

POLLY: Macku! Můj drahý — *(Padne mu do náručí)* Miluješ mě?

MACHEATH: Samozřejmě. Co se stalo? Neposadíš se? *Polly klesne na židli; Macheath se rovněž usadí.* To jsou mí přátelé: Jim — Jack — a to je má žena Polly —

JIM: Teší mě, paní Macheathová —

JACK: Rukulíbám —

MACHEATH: Tak povídej: co se děje? Jsi celá vyjevená —

POLLY: Hrozná věc, Macku! Musíš okamžitě prchnout —

MACHEATH: Proč?

POLLY: Naši na tebe chystají léčku, aby tě mohli dostat na šibenici —

MACHEATH: Jak to víš?

POLLY: Poslouchala jsem za dveřmi, když to domlouváli —

MACHEATH: Správně jsi udělala, že jsi poslouchala. Jakou lest chystají?

POLLY: Nevím, utíkala jsem té varovat, takže jsem to neslyšela do konce —

MACHEATH: To jsi udělala hloupost. Měla jsi to nejdřív celé vyslechnout —

POLLY: Když já z toho byla tak rozrušená!

MACHEATH: A co jim tak najednou přelítlo přes nos?

POLLY: Vědí vše!

MACHEATH: Co vše?

POLLY: Že jsme svi —

MACHEATH: To byl přece fotříkův plán!

POLLY: Jenomže oni taky vědí, že tě miluji a že tě nikdy nezradím —

MACHEATH: Cože? Jak se to dozvěděli?

POLLY: Já jim to řekla —

MACHEATH: Do prdele! Proč jim to, sakra, říkáš?

POLLY: Otec chtěl, abych ho informovala o všech tvých akcích a plánech, aby mohl tvou organizaci zničit, připravit tě o majetek a dostat tě před porotu —

MACHEATH: Ale to nám přece bylo jasné od začátku, že mu běží jen o tohle! Jsi husa, žes mu řekla pravdu!

POLLY: Přece jsem mu nemohla slíbit, že tě budu zrazovat!

MACHEATH: Proč ne? Slíbit můžeš cokoliv, důležité je, že to pak nebudeš dělat!

POLLY: Když on o tobě mluvil tak ošklivě! Prý sis mě vzal jen z vypočítavosti, prý ho chceš zničit —

MACHEATH: Ach ty svatá prostoto! Měla jsi se vším souhlasit a všechno mu slíbit, aby měl dojem, že je všechno no tak, jak si to naplánoval. A pak bys mu prostě nosila falešné zprávy, takové, jaké bych ti pro něho dal, abychom ho zmátli a postupně dostali do pasti, kterou chtěl nastražit mně. Kdyby měl k tobě důvěru a myslel, že děláš všechno tak, jak chce — nebyl by problém poskytnout mu fin-gované důkazy tvé věrnosti — leccos by ti pak dokonce řekl o svých vlastních plánech a to by mělo zase pro mě ohromnou cenu. Všechno jsi zkazila! Všechno!

POLLY: Nežlob se, Macku, ale přece bych nemohla pod-vádnout tatínka —

MACHEATH: Říkáš, že mě miluješ, a přitom bys klidně kou-kala na to, jak mě chtějí zničit? Podivná láska!

POLLY: Macku! Macku? Udělám, co budeš chtít!

MACHEATH: Už je pozdě, Polly —

POLLY (*rozplácě se*): Já nechci žít —

MACHEATH: Nech toho bulení, víš, že to nesnáším!

JACK: Měl byste se zdekovat, šéfe —

POLLY (*trísé*): Můžu s tebou?

MACHEATH: To nejde —

POLLY: Co mám tedy dělat?

MACHEATH: Pěkně se vrátíš domů, odprosíš fotříka, řekneš, že jsi prohlédla a poznala, co jsem zač, a slíbíš mu, že se budeš řídit nadále jen jeho radami a pokyny, protože ses přesvědčila, že měl prav-du a že to s tebou myslí dobře. Co bude dál, uvi-díme —

POLLY: Pokusím se o to, Macku — (*Polly rozpacitě vsta-ne a obrátí se k Macheathovi*) Miluješ mě?

MACHEATH: Samozřejmě —

POLLY: A už staneš mi věrný?

MACHEATH: To víš, že jo —

POLLY: Navždy?

MACHEATH: Navždy —

POLLY: Budu na tebe čekat a myslet jen na tebe!

MACHEATH: Fajn. Tak zatím pá —

Polly odejde dveřmi na ulici.

Tohle mi ještě scházelo! Mládenci, jdem! (*Volá za scénou*) Šenkýři!

Z kuchyně se vynoří Šenkýř; Macheath mu hodí minci; Šenkýř ji zachytí a opět zmizí v kuchyni; Macheath, Jim a Jack idou po schodech ke dveřím na ulici, ve dveřích se však potkají s přicházející Jenny. Jakmile Jenny spatří Macheathe, zarazí se a usměje se na něho. Macheath se překvapeně za-staví a hledí se zájmem na Jenny; ona sejde dolů; Macheath jde zvolna zpět za ní; Jim a Jack stojí rozpacitě u dveří a hledí na Macheathe.

(*k Jenny*) Promiňte, slečno, ale neznáme se od-někud?

JENNY: Vy se na mne pamatujete?

MACHEATH: Ano, jistě. Nevím jen v tuto chvíli, kam vás zařa-dit. Nepracujete náhodou v salonu paní Diany?

JENNY: Ne —

MACHEATH: Odkud se tedy známe?

JENNY: Chcete slyšet pravdu?

MACHEATH: Ovšem!

JENNY: Před pěti lety jste mě připravil o poctivost —

MACHEATH: Opravdu? A zlobíte se moc?

JIM (*nesměle*): Šéfe —

MACHEATH (*k Jimovi a Jackovi*): Jděte napřed, mládenci! Sedíme se — víte kde!

Jim a Jack na sebe rozpačitě pohlédnou, pokrčí rameny a odejdou.

JENNY: Už jsem se s vaší zradou vyrovnala —

MACHEATH: Já vás i zradil!

JENNY: Ano. Sliboval jste mi lásku, ale když jste dosáhl svého, tak jste mne opustil —

MACHEATH: To jsem skutečně udělal? Ach to mě mrzí!

JENNY: Byla to moje chyba; neměla jsem vám věřit!

MACHEATH: Ale stejně nechápu, jak jsem to mohl udělat: opustit tak krásnou dívku! Nebyla jste tehdy ošklivější?

JENNY: To byste měl posoudit spíš vy —

MACHEATH: Vy jste mě asi milovala, co?

JENNY: Moc —

MACHEATH: Je to koneckonců pochopitelné: byl jsem váš první —

JENNY: A poslední —

MACHEATH: Co? Vy žertujete!

JENNY: Víím, že je to absurdní, ale zůstala jsem vám do dnes věrná. Ne z lásky, ta už dávno vyprchala —

MACHEATH: Proč tedy?

JENNY: To by bylo dlouhé vysvětlování —

MACHEATH: Trauma?

JENNY: Něco na ten způsob —

MACHEATH: Takže jsem vás vlastně připravil o pět let života. Ještěže jsme se potkali —

JENNY: Proč?

MACHEATH: Protože mi to dává naději, že budu moci aspoň částečně odčinit to, co jsem způsobil. Kdo jiný by vás měl vrátit životu než ten, jehož vinou jste z něj byla tak dlouho vyřazena? Jak se jmenujete?

JENNY: Jenny —

MACHEATH (*uchopí ji za ruku a přitáhne k sobě*): Jenny!

JENNY: Mackul! Prosim tě, ne! Ne! Ne —

Macheath ji obejme a začne líbat; ona se chvilku vzpirá; brzy se však její obrana proměně ve vášeň; divoce se objímají a líbají. Pak náhle Jenny zvolá. Pomóc!

Do krčmy okamžitě vtrhnou zvenku Seržant a tři Biríci; z kuchyně se vynoří Šenkýř; Macheath se pokouší vyprostit z objetí; Jenny ho však křečovitě svírá.

SERŽANT: Co se tu děje?

JENNY: Chtěl mě znásilnit!

SERŽANT (*k Macheathovi*): Jménem Jeho Veličenstva kráľe vás zatýkám, pane. Cokoli od této chvíle řeknete, může být použito proti vám!

JENNY (*vykřikne*): Ach!

Jenny pustí Macheathe a vyčerpaně klesne na židli; Biríci na pokyn Seržanta přiskočí k Macheathovi a zkroutí mu ruce za záda.

(*k Jenny*): Že se nestydíš, ty děvko!

Seržant a Biríci odvedou Macheathe dveřmi na ulici; Šenkýř pokyve vážně hlavou a zmizí v kuchyni; Jenny stále nehnutě sedí a nepřítomně hledí před sebe. Po chvíli se náhle probere Opilec, vrávoravě vstane a zvolá.

OPILEC: Ať žije svoboda tisku!

Opona padá.

Konec čtvrtého obrazu

Pátý obraz

- LOCKIT: Přesně tak!
HAROLD: Jedna dámská náušnice —
MACHEATH: Jenomže já nikoho neznášilni! —
LOCKIT: Máte na to svědky?
MACHEATH: Dokazuje se vina!
LOCKIT: Vaši vinu dosvědčí porotě pět svědků —
HAROLD: Motouz konopný asi osm stop dlouhý —
MACHEATH: Podle sedmého paragrafu zákona čísla patnáct sbírky z roku 1531 je svědectví biřičů nepřipustné —
LOCKIT: Však to taky nebyli biřiči!
HAROLD: Pilník —
MACHEATH: A kdo to tedy byl?
LOCKIT: Vězni.
MACHEATH: To má být vtíp?
LOCKIT: Já nežertuji, Mackie. Byli to vězni přestrojeni za biřice. Udělali mi to za nedělní vycházku —
HAROLD: Turecký nůž —
MACHEATH: Z toho můžete mít ovšem pěkný průser!
LOCKIT: Platnost jejich výpovědi to neovlivní —
MACHEATH: Prozradí to ale, že jste celou věc zinscenoval —
HAROLD: Jeden dámský kapesník promočený —
LOCKIT: Mýlíte se, Mackie: prokážu, že mám málo biřičů a že si občas takhle vypomáhám — zdůrazním přitom výchovný efekt, který takhle praxe pro naše vězně má —
HAROLD: Skoba —
MACHEATH: Chcete tím říct, že jsem v pasti?
LOCKIT: Mám ten dojem —
HAROLD: Šroubek —
JOHN: Do dřeva?
HAROLD: Jo —
MACHEATH: Je to od vás pěkná perfidnost, Lockite! Co vám za to Peachum dal?
LOCKIT: No dovolte? Jak se opovažujete mě z něčeho takového podezírat? Ostatně vůbec nevím,

Na scéně je kancelář věznice. Vzadu jsou dveře na chodbu; vlevo dveře do věznice, opatřené velkou závorou a zámekem. Vpředu vlevo je velký stůl s křeslem; vpravo je menší stůlek s židlí, na stolku je kalamář a brko. Mimo jednu či dvě další židle tu je ještě police s různými zákony, spisy a kartotékami; na zadní zdi visí portréty krále a královny a vězeňský řád; v rohu je velký prádelní koš plný okovů a pout. Když se otevře opona, probíhají formality spojené s přijetím Macheathe do vězení. Macheath stojí uprostřed místnosti s rukama svázanýma provazem; u něho stojí Harold, který mu vyjímá jednotlivé věci z kapes, prohlíží je, hlásí Johnovi a pak ukládá do truhly, kterou má vedle sebe. John sedí u stolku a porizuje seznam odňatých věcí podle Haroldova diktátu. Macheath celé záležitosti nevěnuje valnou pozornost, neboť je zabrán do hovoru s Lockitem, pohodlně uveleбенým v křesle za velkým stolem.

- HAROLD: Kapesní nůž —
LOCKIT: Pokud vím, Mackie, jste známým znalcem zákonů. Nepochybně je vám tedy známo, co je za veřejné znásilnění nezletilé dívky —
MACHEATH: Provaz.

že máte nějaké třenice s tím starým líšákem, na kterého co nevidět také dojde!

HAROLD: Nůž ozdobný vyskakovací —

MACHEATH: Proč jste to tedy udělal?

LOCKIT: Mám vaši organizaci na mušce už dlouho — tamhle je evidence všech vašich akcí — znám přesně váš styl. Jediné, co bohužel nemám, jsou důkazy —

HAROLD: Tři dopisy erotického obsahu —

LOCKIT: Takže jsem na to prostě musel jinak, rozumíte? MACHEATH: Nezákonně!

HAROLD: Kolečko ozubené malé —

LOCKIT: Mé svědomí je čisté. Zbavit Londýn takového postrachu, jakým jste vy — to je velká služba společnosti, at už se to udělá jakkoli. Vlastně se nestane nic jiného, než že trest, který zasluhujete, zdlouvodní porota jiným proviněním, než by správně měla —

HAROLD: Jeden dámský podvazek natržený —

MACHEATH: Poslyšte, Lockite —

LOCKIT: Hm?

MACHEATH: Vy mě chcete vážně poslat na šibenici?

LOCKIT: Ovšem —

HAROLD: Souprava pakličů —

MACHEATH: Možná bychom se ještě mohli nějak dohodnout —

LOCKIT: Co navrhuje?

MACHEATH: Dva tisíce —

HAROLD: Zámečnická svorka s přírubou —

LOCKIT: Nejste trochu drzý?

MACHEATH: Tak tři —

HAROLD: Hasák —

LOCKIT: Natolik byste mě už mohl znát, abyste věděl, že mě vaše špinavé peníze nezajímají!

MACHEATH: Pak ovšem nechápu, proč se se mnou ještě bavíte —

HAROLD: Ušchlá kopretina —

LOCKIT: Mám takový zvyk, že i těm největším darebákům dávám do poslední chvíle šanci k nápravě! *Macheathovy kapsy jsou už prázdné; Harold udělá poslední letnou kontrolu.*

JOHN: Všechno?

HAROLD: Zdá se —

MACHEATH: Jestli chcete, slíbím vám, že už toho nechám — LOCKIT: Tak snadno z toho nevyváznete! To by přece dovedl každý: nahrabat si jmění, a pak toho nechat a užívat si. Jenomže tomu já neříkám náprava —

JOHN (*k Macheathovi*): Tuhle mi to podepíšíte, jo?

Macheath jde k Johnovi, letmo přehlédne soupis, pak si vezme brko a soupis — s obtížemi, způsobovanými svázanými rukama — podepíše. John si podepsaný soupis vezme, spokojeně na něj fouká, pak ho uloží mezi své spisy a vyjme z nich jiný papír.

HAROLD (*k Macheathovi*): Ukažte jazyk!

Macheath vyplázne na Harolda jazyk; Harold si ho prohlédne a pak hlásí Johnovi.

Středně vlhký, narudlý —

MACHEATH: A čemu tedy říkáte náprava?

LOCKIT: Svě zločiny můžete odčinit jedině aktivním bojem proti zločinnosti!

MACHEATH: No promiňte, copak mám k něčemu takovému kvalifikaci?

LOCKIT: Budete se divit, Mackie, ale málokdo má k tomu takovou kvalifikaci jako vy!

MACHEATH: Tomu tedy nerozumím —

Harold si mezitím stoupl na truhlu s věcmi a začal se pozorně probírat v Macheathových vresech.

LOCKIT: Vysvětlím vám to: já sice jsem s podsvětím v každodenním intimním styku, přesto však jsem a vždycky pochopitelně zůstanu jaksi vně. Můj boj za pořádek a právo by mi přitom velice

usnadnilo, kdybych měl zároveň také nějakou oporu uvnitř, jestli mi rozumíte. Potřeboval bych zkrátka člověka, který se těší absolutní důvěře a účtí celého podsvětí. Chápete, jak to myslím? (slézá z truhly): Hmyz žádný —

HAROLD (zapisuje): A teď výšku, prosím tě —
JOHN

HAROLD se postaví za Macheathe zády k jeho zá-
dům, napřímí se a porovnává svou výšku s jeho.
MACHEATH: Nezlobte se, Lockite, ale neúplatnost je zřejmě
jedna z mála našich společných vlastností. Než
to, tak radši šibenici!

LOCKIT: Nezdá se vám, že je jistý rozdíl mezi úplatkem,
který bere muž zákona z rukou zločince, a při-
ležitostí k nápravě, kterou bere zločinec z ru-
kou muže zákona? Nechápu, jak to můžete
srovnávat!

HAROLD: Sedm a půl stopy —
JOHN (zapisuje): A váha?

HAROLD uchopí zezadu Macheathe kolem pasu
a s vypětím ho nadzvedne.

MACHEATH (pateticky, leč ve vzdychu): Zrada zůstane vždy-
ky zradou!

HAROLD (pustí Macheathe): Sto padesát liber —

JOHN: Díky, Harolde —

HAROLD: Všechno?

JOHN: Jo —

John srovnává a uklízí své papíry; Harold rozváže
Macheathovi ruce a přitáhne k němu koš s pouty.

HAROLD: Vyberte si —

Macheath poklekně ke koši a začne si znalecky
prohlížet a zkoušet různá pouta.

LOCKIT: Zřejmě si chcete, Mackie, hrát na hrdinu. No
dobrá — bránit vám v tom nebudu. Ale obdi-
vovat vás také nebudu: skutečné hrdinství by
podle mě bylo, kdybyste se rozhodl zúctovat se

svou minulostí a dát se do služeb dobré věci! To,
co chcete udělat, je jen prázdné gesto, které zů-
stane nepochopeno, kterým nikomu nepomů-
žete a které leda způsobí bolest několika vašim
blízkým. Bude to typicky zbytečná smrt.

MACHEATH: Má čest je mi milejší než můj život! (Ukazuje
Haroldovi pouta, která si vybral) Tyhle —

HAROLD: To je první třída —

MACHEATH: No a?

HAROLD: Stojí to pět penčí denně —

MACHEATH: Pěkná zlodějna!

HAROLD vybraná pouta nasazuje Macheathovi na
ruce.

JOHN: Je to náš jediný vedlejší výdělek!

LOCKIT: No nic, Mackie, dělejte, co umíte! Jak si kdo
ustele, tak si lehne! Kdybyste si to náhodou bě-
hem těch několika dnů, co vám ještě zbývá, roz-
myslel, jsem vám k dispozici.

HAROLD: Na samotku, šéfe?

LOCKIT: Samozřejmě!

HAROLD odemkne levé dveře a odvede jimi Machea-
the do věznice. John vrátí koš s pouty na původ-
ní místo, vezme truhlu s věcmi a odejde zadními
dveřmi. Krátce nato na ně někdo zaklepe.
(zvolá) Dále!

Zadními dveřmi vstoupí Peachum a jde s úsmě-
vem k Lockitovi; podávají si ruce.

PEACHUM: Tak prý už ho máš, Bille!

LOCKIT: Cela číslo šest, jestli ho chceš navštívit —

PEACHUM (se smíchem): Nemám zájem —

PEACHUM se domácky usadí na jedné z židlí. Le-
vými dveřmi se vrátí Harold, dveře za sebou za-
mkne a odejde zadními dveřmi.

Moc ti děkuju, Bille, za sebe i za Liz. Udělal jsi
pro nás mnoho —

LOCKIT: Něco ti řeknu, Willy: to bylo naposled! Přišel si své rodinné problémy řeš laskavě bez mé služební asistence!

PEACHUM: Stalo se něco?

LOCKIT: Nic. Ale nerad takové věci dělám. Zatraceně nerad!

PEACHUM: Buď rád, že ho máš pod zámkem! Anebo nemá snad na svědomí několik nejhorších loupeží, které Londýn v poslední době zažil?

LOCKIT: Právě proto jsem chtěl počkat, až věc dozraje, chytit ho pak s celou bandou a udělat z toho monstrák, který by nahnal hrůzu celému podsvětí. Ale takhle! Jeho lidé se nám rozptýlí po podsvětí, posílí různé menší organizace, budou soukromničit — a my budem tam, kde jsme byli. A z něho nakonec ještě uděláme romantickou oběť ženské proradnosti!

PEACHUM: Bille, vždyť já dělal, co jsem mohl: vlastní dceru jsem mu podstrčil — jen abychom získali maximum důkazů! Halt to nevyšlo, no —

LOCKIT: Nežlob se, Willy, ale to se dalo čekat, že to takhle dopadne: víš přece, jak to Mackie s ženskými umí! Kdyby ses jen byl se mnou poradil! Stejně mi není pořád docela jasné, proč ses do tak nebezpečné akce pouštěl na vlastní pěst —

PEACHUM: Bille, chceš tím snad říct, že —

LOCKIT: Chci jen říct, že v jiných případech jsi pracoval opatrněji —

PEACHUM: I tomu nejméněšimu služebníku zákona se občas něco nepovede!

LOCKIT: Nechme toho, Willy, teď už je to stejně jedno. Nevíš náhodou, kdo udělal ty hodinky vévody z Glostru?

PEACHUM: Páni, tak ono se to tomu člověku povedlo!

LOCKIT: Ty víš, kdo to byl?

PEACHUM: Zadal jsem to jednomu chlapíkovi jako úkol k přijímací zkoušce —

LOCKIT: Tak to ti tedy pěkně děkuji! Víš, jak vévoda zuří? A vůbec: jak to, že přijímáš nové lidi?

PEACHUM: Když on byl tak neodbytný —

LOCKIT: Willy! Když jsi tu organizaci dával dohromady, domluvili jsme se přece jasně, že nikdy nepřesáhne dimenze odpovídající úkolu, který má plnit, totiž získávat ti a udržovat důvěru podsvětí. Navzdory tomu jsi ji už několikrát významně rozšířil! Jaký to má smysl? Vždyť jestli to tak půjde dál, brzo to přestane být zed' pro naši práci a stane se z toho objektivně nebezpečná záležitost, která ponese nakonec společnosti víc škody než užitku!

PEACHUM: Křivdíš mi, Bille, rok jsem už nikoho nevzal!

LOCKIT: Kdo to byl?

PEACHUM: Nemůžeš to přišit někomu jinému? Když ho teď sebereš, tak mě tím prozradíš —

LOCKIT: Ach bože, já mám s tebou trápení!

Pauza.

PEACHUM: Ty, Bille —

LOCKIT: Hm?

PEACHUM: Myslíš, že by měla tvá Mary radost z perlového náhrdelníku?

LOCKIT: Willy! Co to má zase znamenat! Pokud vím, máš mi předávat všechen čistý zisk pro městskou pokladnu!

PEACHUM: Myslím jsem, že by se mohla udělat taková menší výjimka — je to skutečně krásná věcička —

LOCKIT: Já ti dám — krásná věcička! Jak tě může něco takového napadnout? Uvědomuješ si vůbec, s čím si zahráváš? Chceš snad, abychom se z bojovníků proti zločinnosti stali nakonec sami zločinci?

PEACHUM: Bille! Můj poslední kapsář si vydělá za den víc, než ty tady dostaneš za celý měsíc! Považuješ to snad za spravedlivé?

LOCKIT: Nevím jak ty, Willy, ale já dobře věděl — když jsem se na tohle řemeslo dával — že mě čeká jen nevděk!

PEACHUM: Zase mi podsouváš nějaké postranní úmysly? Jsi ke mně nespravedlivý, Bille! Copak ty si vážně neuvědomuješ, že jestli se dá všechno na světě dělat z pouhé touhy po zisku, pak moje práce nikoli?

LOCKIT: Nechtěl jsem tě urazit — máš to s sebou?

Peachum vytáhne ihned z kapsy náhrdelník a podá ho Lockitovi; ten si ho znalecky prohlíží.
Náhhera!

PEACHUM: Vid'?

LOCKIT
(zastříkne náhrdelník do kapsy): Tak teda díky — Opona padá.

Konec pátého obrazu

Šestý obraz

Na scéně je vězeňská cela. Vzádu je zamřížované okno, u pravé zdi je kavelec, proti němu malý stolec, sedátko a masivní dveře se špehyrkou. Když se otevře opona, leží Macheath — se spoutanýma rukama — na kavalci. Vtom zarachotí ve dveřích klíč a Macheath rychle vstane; do cely vstoupí Harold.

HAROLD: Máte tu návštěvu, kapitáne —

MACHEATH: Já?

Do cely vstoupí Lucy; Harold odejde a zabouchne dveře.

(zvolá) Lucy!

Lucy přistoupí k Macheathovi a vlepi mu do tváře políček.

Co se stalo?

LUCY: Kdes byl?

MACHEATH: Kdy jako?

LUCY: Ty se ještě ptáš? Od svatby jsem tě neviděla — a je to už přes rok! Co si vlastně myslíš? Manželství není žádný holubník!

MACHEATH: Všechno ti vysvětlím, Lucy —

LUCY: To jsem tedy zvědavá!

MACHEATH: Nevyhledával jsem tě kvůli tobě —

LUCY: Kvůli mně? Jak to — kvůli mně?

MACHEATH: Nechtěl jsem tě uvádět do nebezpečí — víš, co by z toho bylo, kdyby se fotřík dozvěděl, že jsme se vzali?

LUCY: Proč neřekneš rovnou, že jsem tě omrzela!

MACHEATH: To je nesmysl. Naopak —

LUCY: Kdybys o mne opravdu stál, vždycky by sis našel způsob, jak se se mnou setkat! Proč sis mě vlastněbral? No řekni — proč?

MACHEATH: Měj jsem svůj plán: chtěl jsem si v tichosti vydělat větší jmění, abychom se pak mohli odstěhovat na venkov a tam spolu šťastně žít —

LUCY: Ty kečko!

MACHEATH: Fakt, Lucy! Dokonce už k tomu málem došlo!

LUCY: Ničeho jsem si nevšimla —

MACHEATH: To jmění už skoro mám. Kdyby na mě tvůj fotřík nenastražil tuhle zákeřnou lest, která mě má dostat na šibenici, mohli jsme už za pár dní odjet!

LUCY: Tobě hrozí šibenice?

MACHEATH: Podle tvého fotříka s tím mám už najisto počítat. Bůhví co proti mně má! Původně jsem si myslel, že se nějakým způsobem dozvěděl o našem chystaném odjezdu —

LUCY: Jak by se o tom mohl dozvědět, když o tom nevím ani já?

MACHEATH: Lucy, je to strašné, ale naše štěstí bylo zmařeno těsně před okamžikem, kdy mělo vypuknout!

LUCY: Nevěřím ti —

MACHEATH: Musíš mi věřit, Lucy! Je to celé jen soustava nešťastných nedorozumění! Kdybys věděla, co jsem se na tebe namyslel! Denně jsem si v duchu představoval takový menší venkovský zámek z červených cihel, porostlý břechtanem a obklopený zelenými loukami a bukovými háji, a nás

dva, jak v něm spolu hospodaříme, jak se honíme po těch loukách s chrtý, projíždíme se na koních, lovíme vzácnou zvěř, koupeme se v nedaleké říčce, chodíme na houby, vaříme si staroanglická jídla, pořádáme večírky pro okolní venkovskou šlechtu, pěstujeme slunečnice — a jak potom večer sedáme u velkého renesančního krbu, hledíme do ohně, vyprávíme si o svém dětství, čteme spolu staré knihy ze zámecké knihovny, popíjíme medovinu — a pak lehce opojeni — odcházíme do zámecké ložnice — oknem tam proudí voňavý letní vzduch, z luk tam doléhá hlas tisíců cikád a z nebe tam dopadá blede světlo milionů hvězd — a my se omámeně svlékáme a uléháme spolu do velké gotické postele s nebesy, a tam se nejprve hrozně dlouho něžně libeme a pak se milujeme a milujeme — naše horká opálená těla se proplétají v divokých milostných křečích — a pak konečně — mnohonásobně šťastni a sladce vysíleni usínáme — aby nás druhý den ráno probudilo jiskřivé letní slunce, zpěv ptáků a kormorik, nesoucí nám šunku s vejci a kakao —

LUCY (zvolá): Dost, Macku! (Lucy se s pláčem zhroutí na sedátko. Štkajíc) Všechno je ztraceno! Všechno!

Macheath přistoupí k Lucy a uchopí svými spoutanými rukama její ruku.

MACHEATH: Nic není ztraceno, Lucy —

LUCY (překvapeně k němu vzhledně): Jak to?

MACHEATH: Všechno to ještě můžeme prožít — a mnoho dalších krásných věcí — záleží jen na tobě!

LUCY: Ach, Macku, co pro to můžu udělat?

MACHEATH: Sehnat mi pilku na železo — Opona padá.

Konec šestého obrazu

Sedmý obraz

Na scéně je opět Peachumova domácnost. Vše jako obvykle. Když se otevře opona, jsou na scéně Peachum a Peachumová. Peachum má na sobě župan, sedí u stolu a zapisuje cosi do velké účetní knihy; Peachumová v zástěře se pohybuje kolem plotny a vaří oběd. Po chvíli Peachum přeruší svou práci, zamyslí se a pak se ozve.

PEACHUM: Ty, Liz —

PEACHUMOVÁ (*aniž se otočí*): Co je?

PEACHUM: Myslíš, že to byl dobrý nápad?

PEACHUMOVÁ: Co?

PEACHUM: Řešit to s tím Macheathem tak radikálně —

PEACHUMOVÁ: Neměli jsme jinou možnost, Willy —

PEACHUM: A co Polly? Už to ví?

PEACHUMOVÁ: Ne. Proč?

PEACHUM: Aby si něco neudělala —

PEACHUMOVÁ: Prosím tě —

Vtom někdo zaklepe na pravé dveře. Peachum rychle zabouchne svou knihu a ukryje ji do zásuvky.

PEACHUM (*zvolá*): Dále!

Pravými dveřmi vstoupí Filch.

Á, kolega Filch! Už vás čekáme! Musím vám blahopřát, příteli!

Filch vynadá z kapsy zlaté hodinky a hodí je na stůl; Peachum je ihned uchopí a znalecky prohlíží.

PEACHUMOVÁ: Jste hrdinou dne, pane Filchi!

PEACHUM: Jsou to ony, samozřejmě! (*Strčí si hodinky do kapsy*) Provedl jste to perfektně! Gloster i Lockit zuří!

PEACHUMOVÁ: Uprímně řečeno, nevěřili jsme příliš, že se vám to podaří —

PEACHUM: Ale byla to skvělá práce! Stanete se jedním z pílířů mé organizace!

Pauza; Filch hledí zachmuřeně do země; Peachum a Peachumová jsou v rozpacích.

Co je s vámi, Filchi? Vy nemáte radost?

Pauza; pak Filch náhle vzhledne k Peachumovi.

FILCH: Pane Peachume —

PEACHUM: Ano?

FILCH: Můžu se vás na něco zeptat?

PEACHUM: Zajisté —

FILCH: Nevíte náhodou, kdo dostal kapitána Macheathem do vězení?

PEACHUM (*nejistě*): To nevím —

FILCH: Ale já to vím!

PEACHUM: A kdo to tedy byl?

FILCH: Vy!

PEACHUM: Já? No dovolte! Co je to za nesmysl? Kde jste to vzal?

FILCH: Říkal to sám kapitán —

PEACHUM: Jak to mohl říkat, když je ve vězení?

FILCH: Dnes v noci se mu podařilo utéct —

PEACHUMOVÁ: Co?

PEACHUM: Tomu nevěřím!

FILCH: Pomohla mu prý Lockitova dcera —

PEACHUM (*vybuchne*): Já věděl, že z toho bude průser!

PEACHUMOVÁ: Klid, Willy —

PEACHUM: Ty mlč, je to tvá vina!

PEACHUMOVÁ: Ještě to nakonec sved' na mě! Je to hanebná pomluva, pane Filchi, kterou si Macheath vymyslel proto, aby nás zničil!

FILCH: Jenomže on má svědky na to, že ho krátce před zatčením byla vaše dcera varovat!

PEACHUM (zvola): Já tu holku přerazím!

FILCH (slavnostně): Pane Peachume, pohrdám vámi! *Peachum hledí okamžik vztekle na Filche, pak se ušklíbne a rezignovaně se ozve.*

PEACHUM: Dobrá, Filchi, řeknu vám tedy pravdu: Macheath jsem skutečně dostal do kriminálu já. Kdybych to byl neudělal, dostal by tam totiž on mě, takže to bylo vlastně v sebeobraně. Stačí vám to? *Filch sklopí pohled a chvíli hledí zamýšleně do země. Pak se náhle obrátí na Peachuma.*

FILCH: Víte, pane Peachume, možná vám to připadne hloupé, ale vy jste byl pro mě vždycky jakýmsi ztělesněním všech klasických zásad londýnského podsvětí — symbolem hrdošti našeho stavu — typem charakterního zlodějského předáka staré školy — se smyslem pro fair play — stavovskou solidaritu — který by raději obětoval sám sebe, než by zradil svého kolegu a vydal ho policii. Umíte si představit, jaké zklamání jste mi nyní způsobil? Můj poslední velký ideál padl — všechno byla jen iluze, sebeklam, omyl! Můj svět se hroutl —

PEACHUM: Ne mou vinou, Filchi —

FILCH: A či tedy?

PEACHUM: Vaši!

FILCH: Jak to?

PEACHUM: Žijete ve věži ze slonové kosti!

FILCH: Chcete tím říct, že nemám kontakt se životem, já, který strávím většinu dne na ulici?

PEACHUM: V drobném snad kradete dobře, ale o podmínkách podnikání ve velkém nemáte — nezlobte se — ani poněti. Jinak byste musel vědět, že bez takové či onaké spolupráce s policií se dnes šéf žádné větší organizace prostě neobejde. Moc byste se divil, pane, kdo všechno z našich kruhů je u pana Lockita každodenním hostem!

FILCH: Tohle já prostě nechápu!

PEACHUM: Myslíte si, že by má organizace tak skvěle prosperovala, kdybych ji nedělal svou spoluprací s policií zed? Nebudte bláhový! A to nemluvíím o tom, kolik důležitých informací jsem už touto cestou získal, kolika lidem jsem pomohl, kolik zdánlivě ztracených případů jsem zachránil! No řekni, Liz!

PEACHUMOVÁ: Samozřejmě!

FILCH: Čím jste ale tyto své úspěchy musel zaplatit — to už neřkáte!

PEACHUM: Zadarmo to přirozené nebylo, tak hloupá policie zase není. Důležité u této hry je pouze to, aby získal vždycky pokud možno převyšoval ztráty —

FILCH: Nezlobte se, ale takové čachrování s nepřitelem se mi hnusí!

PEACHUM: Čachrování? Snad. Jenomže někdo, milý pane, tuhle nevděčnou práci dělat musí: kdoví jak by to s podsvětím vypadalo, kdyby taková jako já denně nedávali v sázku svou čest udržováním styků, za něž se pravděpodobně nikdy nedočkají uznání! Myslíte, že byste si mohl tak klidně chodit po městě, krást hodinky vévodů, chlu-bit se svými čistými ručičkami a pronášet své zjednodušující mravokárné soudy? Víte, být hezky někde v závětrí a pěstovat si tam své krásné zásady — to je hrozně snadné! Ale jaký to má smysl? Jediný: uspokojovat samolibost těch, kdo to dělají! Skutečnými hrdiny podsvětí dnes

jsou docela jiní lidé — ti, kteří sice nevytrubují neustále svou věrnost ryzí zlodějské morálce, kteří však svou drobnou, neokázalou a riskantní práci v nebezpečném pásmu na pomezí podsvětí a policie reálně prospívají našim objektivním zájmům a neváhajíce špinit si ruce oním — jak říkáte — čachrováním, centimetr po centimetru rozšiřují okruh našich možností, upevňují naši bezpečnost, přinášejí nám životně důležité informace a pomalu, nenápadně, bez nároků na slávu posouvají vývoj kupředu! Éra romantických lupičů středověku, milý pane, už dávno pominula — svět se změnil — platí už dávno jiná měřítka, a kdo to nechápe, ten nechápe nic! Jste ještě mladý, Filchi, máte své ideály, já to chápu, a jste mi dokonce — přesto, co jste mi řekl — docela sympatický. Ale právě proto vám radím: zbavte se iluzí, dokud je ještě čas! Sneste se ze svých výšin na zem — pozorujte svět kolem sebe — snažte se ho pochopit — vymaňte se ze zajetí svých abstraktních zásad! Je to ve vašem vlastním zájmu!

FILCH: Možná se vám jevíím jako podivín, pane Peachume, ale než krást pod ochranou policie — to radši počtívou práci!

PEACHUM: Půjdete tedy do tiskárny?

FILCH: Ano.

PEACHUM: Inu jak si kdo ustele, tak si lehne! Jedno vám ale řeknu: budete litovat a ještě si na mě vzpomene-
te! Buďte zdravý!

FILCH: Sbohem! (*Filch odejde pravými dveřmi*)

PEACHUM: Chápeš to? Čert mi byl toho chlapa dlužen! Teď bude chodit po Londýně a všude vykládat, že jsem se mu přiznal ke spolupráci s policií!

PEACHUMOVÁ: Klid, Willy. To se vyřeší —

PEACHUM: Jak?

PEACHUMOVÁ: Radikálně —
Opona padá.

Konec sedmého obrazu

Přestávka

Osmý obraz

JIM: Absolutně s vámi souhlasím, madam! Také se mi protiví všechno, čím moderní doba odcizuje člověka!

DIANA: No vidíte! A právě proto se snažím zachovat světu salonu jeho tak říkajíc rodinný ráz, udržet si nevelký, ale stálý okruh zákazníků, a usilovat o to, aby vztahy mezi mými děvčaty a zákazníky nebyly jen obchodní, ale především lidské.

JIM: To je neobyčejně podnětné, madam! Jsem přeštěněn, že vaši zákazníci jsou vám za tuto konceptci upřímně vděční!

DIANA: Ano, jsou. A teď by snad už bylo namístě, abychom přistoupili k výběru vaší dnešní partnerky. Souhlasíte?

JIM: Samozřejmě —

DIANA: V tom případě se nejdřív podíváme, zda by nepřicházela v úvahu některá z dam, které jsou zrovna volné — abyste eventuálně nemusel čekat. Nuže — *(Ukáže na Betty)* Toto je naše Betty — *(K Betty)* Betty, pojd se ukázat pánovi! *Betty odloží své pleťení, jde do popředí, kde se začne před Jimem otáčet a různě pózovat.*

Betty přitahuje naše zákazníky především jakousi elementární živočišností, zbavující je případného ostychu a s tím spojených komplikací, pokud jde o mobilizaci jejich mužné síly, jestli mi dobře rozumíte —

JIM: Myslím, že vám rozumím —

DIANA: Tato živočišnost však neznamena necitlivost k partnerovi, ba právě naopak: Betty má velice jemné porozumění pro nejrůznější záliby a návyky zákazníka a dokáže jim spontánně vycházet vstříc — pokud ovšem tyto záliby nepřesahují rámec představ druhé poloviny osmnáctého století o hranicích biologické normálnosti. *(K Betty)* Ukaž pánovi nohy!

Na scéně je Dianin salon. Je to prostorná místnost, jejíž zařízení usiluje o zdání přepychu. Napravo vpředu jsou hlavní dveře; další dvoje dveře jsou vzadu; nalevo jsou čtvrté dveře a napravo je ještě schodiště, vedoucí kamsi nahoru. V popředí stojí velký psací stůl, za ním křeslo a skříňka s klíči, před ním malý taburet — to vše poněkud připomíná hotelovou recepci. V pozadí je stůlek, obklopený několika křesly. Když se otevře opona, sedí za psacím stolem Diana a rozmlouvá s Jimem, sedícím ve svátečním obleku a s květinou v klopě proti ní na taburetu. V zadních křeslech sedí Betty a Vicky — první plete punčochu a druhá si čte.

DIANA: Můj salon není velký — v Londýně jsou zajisté větší podniky — ale já to záměrně nechci příliš rozšiřovat: zastávám totiž názor, že služby tohoto druhu nelze poskytovat na běžícím pásu, a přiči se mi ty velké anonymní kolosy, které celou věc mechanizují a odlidšťují, snižující ji na úroveň jakési konzumní záležitosti. No řekněte sám — copak se dá z něčeho tak hluboce individuálního, jako je láska, dělat předmět masové spotřeby?

Betty si vyhrne sukně a ukáže nohy.
Pěkné, že?

JIM: Ano, velice —

DIANA: Přejete si podívat se také na zuby?

JIM: Ne, děkuji, není třeba —

DIANA (k Betty): To stačí, Betty —

Betty se vrátí na své místo a pokračuje v pletení.
(ukáže na Vicky) No a tohle je naše Vicky —
(k Vicky) Vicky, pojď sem —
Vicky odloží knihu a jde rychle do popředí, kde se začne před Jimem otáčet a různě pózovat.

Vicky je v jistém ohledu pravým opakem Betty: nervní, melancholická, trochu romantická bytost s velkým vnitřním napětím a bohatě strukturovaným citovým životem. Zákazníky u ní vzrušuje jistá zvláštní dramatická a silně přítomný prvek tajemství. Vicky je velmi intelektuálně založena — (k Vicky) Pověz nám, Vicky, copak to zrovna čteš?

VICKY: Descarta —

DIANA: A co o tom soudíš?

VICKY: Trochu plytké —

DIANA: No prosím! Vicky má však i řadu fyzických předností, vyznačuje se například velmi pevnými nádry. (k Vicky) Ukaž pánovi!
Vicky ukáže Jimovi nádra.

(k Jimovi) No?

JIM: Krása —

DIANA: Vidíte? To říkají všichni! (k Vicky) Děkuji, Vicky, můžeš jít —

Vicky se vrátí na své místo a pokračuje v čtení.

Tak co? Myslíte, že by vám některá z přítomných dam mohla vyhovovat?

JIM: Obě jsou velmi žádoucí —

DIANA: Chcete-li obě najednou, i to je možné —
JIM: Tak?

DIANA: Nuže?

Pauza; Jim je v rozpacích.

Tak jak se rozhodnete?

Pauza; Jim je v rozpacích, nakonec se tiše ozve.

JIM: Madam —

DIANA: Ano?

JIM: Víte, já si tak nějak nejlíp rozumím s vámi —

DIANA: Co si to dovolujete, pane? Uvědomujete si, s kým mluvíte?

JIM: Promiňte — chtěl jsem jen říct, že si s vámi rozumím, pokud jde o půvaby slečny Betty — promiňte —

DIANA: No proto! Betty, máš tady zákazníka!

Betty odloží své pletení a přistoupí k psacímu stolu; Diana listuje ve své knize, pak se obrátí k Betty.

DIANA: Na desítku, jo?

BETTY: Zase?

Diana pohlédne na kapesní hodinky, zapíše do knihy čas, vyndá ze skříňky klíč s dřevěnou hruškou a ze zásuvky jakýsi formulář a obě věci předá Betty.
(k Jimovi) Tak šup, fešáku!

Betty postrčí Jima ke schodům; Jim po nich rozpačitě odchází; Betty jde za ním. Jakmile jsou pryč, rozlétnou se pravé dveře a do místnosti vstoupí Macheath. Diana vzrušeně vstane.

DIANA: Ty ses zbláznil! Chceš nás všechny přivést do maléru? Víš, co z toho bude, když tě tu najdou? Odpovídám za ta děvčata přímo jejich matkám! Okamžitě odejdi!

MACHEATH: Máš tady nějakou Jenny?

DIANA: Proč?

MACHEATH: Potřebuji si s ní jen trochu pohovořit.

DIANA: Vyloučeno!

MACHEATH: Uvědom si, že odpovídáš za ta děvčata přímo jejich matkám; čím dřív tu Jenny bude, tím dřív odtud vypadnu!

Diana zakrouží nešťastně hlavou a zamíří k levým dveřím.

DIANA: Jsi hrozný člověk, Macku! Hrozný!

Diana přiloží ucho k levým dveřím, okamžik na slouchá, pak šetrně zaklepe.

JENNY (za scénou): Co je?

DIANA: Prosim tě, na okamžik —

JENNY (za scénou): Hned?

DIANA: Jo —

Diana kývne na Vický, podívá se rozloženě na Macheathe a odejde pravými zadními dveřmi; Vický vezme svou knížku a odejde za ní. Levými dveřmi vstoupí Jenny, je rozčuchaná a má na sobě jen župánek, který si dovazuje. Když spatří Macheathe, lehce se zarazí.

MACHEATH: Překvapení, co?

JENNY: Čekala jsem, že přijдете. Musím vám to všechno vysvětlit!

MACHEATH: Nevím, co se tady dá ještě vysvětlovat! Že sloužíte u policie a jste schopna udělat cokoli, abyste splnila úkol, který vám dali — to vím přece i bez vás!

JENNY: Nic nevíte!

MACHEATH: Jak to?

HLAS (za scénou): Kočičko —

JENNY (k levým dveřím): Moment —

MACHEATH: Tak vy mi chcete tvrdit, že nepracujete pro policii?

JENNY: Chci vám říct pravdu!

MACHEATH: To jste říkala v té krčmě taky!

JENNY: To bylo něco jiného —

MACHEATH: Jak to?

JENNY: Kdybych se nesnažila probudit ve vás dojem, že mluvím pravdu, neměla by přece celá ta komedie se zrazenou láskou smysl!

MACHEATH: A mě by nechytili, co?

JENNY: No vidíte!

MACHEATH: Dobrá. A jaká je tedy vaše dnešní pravda?

JENNY: Nejsem Lockitův člověk. Je to všechno jinak, než si myslíte —

MACHEATH: Jak — jinak?

JENNY: Prostě mě k tomu donutili —

MACHEATH: Jak vás k tomu mohli donutit?

JENNY: Slibili mi, že když to udělám, dostane můj otec milost. Je totiž odsouzen k smrti —

MACHEATH: Váš otec je odsouzen k smrti?

JENNY: Ano. Bylo to strašné dilema, nevěděla jsem vůbec, co mám dělat, a dlouho jsem byla dokonce přesvědčena, že to musím odmítnout, protože nemůžu jednoho člověka zachraňovat před smrtí tak, že na ni pošlu druhého. Nakonec jsem si ale řekla, že vy se z toho přece jen vysekáte spíš než táta — musel byste ho totiž znát: je tak bezbranný! — a přistoupila jsem na jejich nabídku —

MACHEATH: A tatínka pustili?

JENNY: To ne, ale zatím ho nepověsili —

Pauza; Macheath trochu rozpačítí.

MACHEATH: No jo! A co když je to všechno stejný výmysl jako v té krčmě?

JENNY: Můžete si to přeci ověřit —

MACHEATH: Že měl pan otec viset a že dostal milost, to může být pravda. Jak ale mám zjistit, jestli jeho případu skutečně využili k nátlaku na vás? To mi přece nikdo nepřízná —

JENNY: No vidíte, jak je to ďábelsky vymyšleno! Ach bože, je to všechno tak zamotané! Poradte mi: co mám dělat?

MACHEATH: Máte jedinou šanci: že vám prostě budu věřit —

JENNY: Chápu, že je to pro vás těžké — vlastně bych se na vás ani nemohla zlobit, kdybyste mi nevěřil —

MACHEATH: A mrzelo by vás to aspoň?

JENNY: Byla bych z toho zoufalá!

MACHEATH: Vážně?
JENNY: Vážně!
MACHEATH: Kvůli výčitkám svědomí?
JENNY: To taky —
MACHEATH: A proč ještě?
JENNY (*tiše*): To vám nemůžu říct —
MACHEATH: Proč ne?
JENNY: Až jindy —
MACHEATH: Zapomínáte, že pro mě možná už žádné jindy neexistuje —
JENNY: Proboha, tak nesmíte mluvit!
MACHEATH: Jsem realista —
JENNY: Kdybych tak mohla udělat něco pro to, aby vás nedostali!
MACHEATH: Stačí, když neuděláte nic pro to, aby mě dostali —
JENNY: Proč mi to pořád připomínáte! Myslíte, že nevím dobře, co jsem způsobila?
Pauza.
MACHEATH: Poslyšte, Jenny —
JENNY: Ano?
MACHEATH: Vlastně je to zvláštní —
JENNY: Co?
MACHEATH: Víte, proč jsem za vámi přišel?
JENNY: Abyste mi řekl, že jsem bestie —
MACHEATH: Ano. A vidíte — nakonec ještě odejdu s pocitem, že jste nemohla udělat nic jiného — měl bych se vám vlastně omluvit —
JENNY: Ach, Macku!
Jenny radostně uchopí oběma rukama Macheathovu ruku a v záchvatu vděčnosti ji políbí. Macheath je okamžik v rozpacích, pak Jenny rychle obejmě a začne líbat; Jenny se lehce brání.
Ne! Ne! Prosim vás — ne!
Jenny podlehne; delší chvíli se vášnivě líbají; pak se Jenny něžně vyvine z Macheathova objetí,

vezme Macheathe za ruku a s plachým úsměvem ho vede k levým zadním dveřím. Před nimi se zastaví, rozhlédne se a pak se tiše zeptá.

Chceš?

MACHEATH: Nebojíš se?

JENNY (*s úsměvem zavrtí hlavou*): A ty?

MACHEATH: Jsou chvíle, kdy nejsem schopen myslet na budoucnost!

HLAS (*za scénou*): No tak, kočičko, bude to?

JENNY (*volá k levým dveřím*): Hned jsem tam!

Jenny se znovu spiklenecky rozhlédne, pak tiše otevře levé zadní dveře a rychle vstříčí Macheathe dovnitř; než dveře zavře, naznačí mu ještě škvírou, že má být ticho.

MACHEATH (*za scénou, šeptem*): Přijdeš brzo?

Jenny se škvírou na Macheathe usměje, přikývne a pak dveře opatrně zavře. Ještě jednou se rozhlédne, načež tiše vyběhne pravými dveřmi z místnosti. Vzápětí se ozve za scénou hluk a křik, náčež vrazí na scénu vytržený Jim v podvěkačkách a sbíhá po schodech dolů. Za ním se zjeví rozličná Betty ve spodním prádle, v ruce jeho kalhoty.

BETTY: Marš ven, ty hnusné oplzlé prase!
Opona padá.

Konec osmého obrazu

Devátý obraz

Na scéně je opět Peachumova domácnost. Vše jako obvykle. Když se otevře opona, jsou na scéně Peachum a Peachumová. Peachumová se pohybuje kolem plotny; Peachum sedí u stolu, před sebou svou účetní knihu, a volá ostře za scénou.

PEACHUM: Polly!

Zadními dveřmi vstoupí Polly.

POLLY: Ano, tatínku?

PEACHUM (*přísně*): Prý jsi byla Macheathe před námi varovat. Je to pravda?

POLLY: Bohužel —

PEACHUM: Proč bohužel? Copak ty ho už nemiluješ?

POLLY: Podvedl mě. Říkal mi, že mě miluje, ale ve skutečnosti jsem mu měla sloužit jen jako nástroj proti tobě. Mějsi ve všem pravdu a já byla husa, že jsem mu věřila!

PEACHUM: Polly! Zlatičko! Ty jsi tedy prozřela! No to je báječné! Jak se to, prosím tě, stalo?

POLLY: Když jsem ho šla před vámi varovat, řekla jsem mu, že jsem se vám přiznala ke své lásce — a on mi za to, představ si, vynadal! Prý jsem vám to

měla zatajit a dál předstírat, že se s ním stýkám jen proto, abych ti o něm dávala zprávy — jak sis to přál. Měla jsem si prý tak udržovat tvou důvěru a zneužívat ji pak v jeho prospěch a proti tobě!

PEACHUM: Pěkně si to mládenec naplánoval!
POLLY: Když to z něj vylezlo, pochopila jsem, jak jsem mu naletěla.

PEACHUM: Takže všeho lituješ?

POLLY: Ano —

PEACHUM: Slyšíš to, Liz? Návrat ztracené dcery! Pojď na má prsa, Polly!

Polly přistoupí k otci, který ji obejmě a políbí.

POLLY: Odpouštíš mi?

PEACHUM: To víš, holčičko, že ti odpouštím!

Polly odstoupí od Peachuma; krajiš rozpačitá pauza.

POLLY: Tatínku —

PEACHUM: Ano?

POLLY: Já se chci Macheathovi pomstít —

PEACHUM: To úplně chápu! A jakpak to chceš udělat?

POLLY: Myslela jsem si — kdybys proti tomu nic neměl — že bych s ním například mohla udržovat jakoby normální styky, ale ve skutečnosti — víš, jak sis to původně přál —

PEACHUM: Ty bys byla ochotna?

POLLY: A taky bych tím snad mohla odčinit svou vinu —

PEACHUM: Polly, teď v tobě konečně zas poznávám svou dceru! Jsi báječná a já věděl, že mě nakonec nezklamáš! Podívej: Macheath byl sice věcera zatčen —

POLLY (*překvapeně*): Cože?

PEACHUM: Jenomže v noci zase uprchl —

POLLY (*vzrušeně*): Vážně? Jak se mu to podařilo?

PEACHUM: Zorganizovala to prý Lockitova dcera —

POLLY: Lucy?

PEACHUM: Takže teď — pokud s tou Lucy už neuprchl — určitě bude hledat nějaký úkryt. Co abys mu ho

poskytla ty — samozřejmě jen naoko? Viš, jak bys tím posílila jeho důvěru? No a pak by už pro tebe nebyl problém vyzvědět na něm něco o jeho kumpánech a hlavně o skrytém majetku jeho bandy! To by přece nebyla špatná pomsta — co říkáš?

POLLY: Tatínku —

PEACHUM: Ano?

POLLY: Ty myslíš, že spolu mohli Lucy a Macheath prchnout?

PEACHUM: Vůbec bych se tomu nedivil!

Polly hledí okamžik zaraženě před sebe, pak se rychle otočí a odběhne zadními dveřmi; Peachum za ní překvapeně hledí.

PEACHUMOVÁ: Ty, Willy —

PEACHUM: Co je?

PEACHUMOVÁ: Ty jí věříš?

PEACHUM: Ovšem. Proč?

PEACHUMOVÁ: Nezapomeň, jak to Macheath s děvčaty umí!

PEACHUM: Polly mu na jeho triky už nenaletí!

PEACHUMOVÁ: Jen jestli mu na ně už nenaletěla!

Vtom někdo zaklepe na pravé dveře. Peachum rychle zabouchne svou knihu a ukryje ji do zásuvky.

PEACHUM (zvolá): Dálež!

Pravými dveřmi vstoupí Ingrid.

INGRID: Pan Peachum?

PEACHUM: Co si přejete?

INGRID: Jsem Ingrid —

PEACHUM: To mi nic neříká —

INGRID: Posílá mě paní Diana —

PEACHUMOVÁ: Ach, to jste vy! Výborné, už vás čekáme! Pojdte dál a posadte se! Byla bych ráda, kdybyste se tu cítila jako doma. Hned vám udělám kafe!
Opona padá.

Konec devátého obrazu

Desátý obraz

Na scéně je opět Dianin salon. Vše jako v osmém obraze. Když se otevře opona, mřští rozlítčená Betty — stojí na schodech ve spodním prádle — po Jimovi sbíhající v podlěkáčkách po schodech dolů jeho kalhotami. Jim je zmateně popadne a prčně pravyými dveřmi. Zároveň zadními dveřmi rychle vejdou — přivolaný předchozím hlukem — Diana a Vicky s knížkou v ruce.

DIANA: Co se stalo, Betty?

BETTY: Políbil mě na čelo, a pak se dokonce opovážil pohlédit mě po vlasech!

DIANA: No a?

BETTY: No dovolte, madam! Já tady prodávám poctivě své tělo a žádněj obejda si nebude myslet, že mu patří i moje duše! Copak jsem nějaká tohle?

DIANA: Podle smlouvy jsi povinna vycházet vstříc rozmarům našich zákazníků!

BETTY: Tohle přece není žádná seriózní sexuální účhylka, to je obyčejné svinstvo!

VICKY: Betty má pravdu, madam: nemůžeme si přece nechat všechno líbit — to by nám za chvíli začli vyznávat do očí lásku —

BETTY: A my bychom ji nakonec ještě musely vyznávat jim!

Betty se otočí a popuzeně odejde po schodech nahoru. V tomž okamžiku vejde pravými dveřmi udýchaná Jenny.

DIANA (k Jenny): Snad jsi ho nebyla ještě vyprovodit? Jenny rozpačitě přikývne.

No hlavně, že je pryč! Co ti vlastně chtěl?

JENNY: Ale nic — měl jen nějaké vzkazy od tatínka — seděli spolu v cele —

HLAS (za scénou): Tak co je s tebou, kočička? Dočkám se?

JENNY (volá k levým dveřím): Už jdu, Excellence!

Vtom se rozlétnou pravé dveře a do místnosti vtrhnou Seržant a tři Biřici.

SERŽANT (k Jenny): Kde je?

JENNY (ukáže k levým zadním dveřím): Tam!

Seržant a Biřici proběhnou místností a vtrhnou do levých zadních dveří.

DIANA: Proboha, co to má znamenat?

SERŽANT (za scénou): Jménem Jeho Veličenstva krále vás zatýkám, pane. Cokoli od této chvíle řeknete, může být použito proti vám!

JENNY (vykřikne): Ach!

Jenny vyčerpaně dosedne na schody; pak zadními levými dveřmi vstoupí Seržant a za ním Biřici, kteří vedou Macheathe. Na schodech se zároveň objeví Betty, už opět normálně ustrojená.

DIANA: Proboha, Macheath! Pane seržante, nevěděla jsem, že je tady — čestné slovo!

(k Jenny): Že se nestydíš, ty děvko!

Seržant s Biřici a Macheathem odejdou pravými dveřmi. Jenny sedí na schodech a civí nepřítomně před sebe. Krátká rozpačitá pauza.

DIANA (k Jenny): Co tě to, prosím tě, napadlo schovávat ho tady? Víš, co z toho může být?

VICKY: A ještě ji za to vynadá!

HLAS (za scénou): Kočičko! Kočičko!

BETTY: To je jasný, madam: zabouchla se!

DIANA: Tím hůř! (K Jenny) Okamžitě jdi na své pracoviště, pak si to vyřídíme!

BETTY: Nemůže to za ni někdo vzít? Vidíte přece, jak ji to, chuděru, vzalo!

DIANA: Tak, Vicky, šup!

Betty pomůže Jenny na nohy a odvede ji po schodech pryč; vzápětí se vrátí, usedne na své místo a začne opět plést punčochu. Vicky mezitím zvolá na zamíří k levým dveřím.

HLAS (za scénou, vzrušeně volá): Kočičko! Kočičko!

Prosím tě! Hned sem pojď! Pojď, nebo —

Diana usedá na své místo za psací stůl, přitom podrážděně volá k levým dveřím.

DIANA: Vždyť už jde!

HLAS (za scénou vysíleně vydechne): Už nemusí —

Vicky se mechanicky vrátí na své místo, vezme svou knihu a ponoří se do četby. Zároveň někdo klepe na pravé dveře.

DIANA (volá): Dále!

Pravými dveřmi vstoupí Jack ve svátečním obleku, s květinou v klopě.

JACK: Dobrý den —

DIANA (s profesionálním úsměvem): Dobrý den, pane. Přejete si?

JACK: Já bych chtěl —

DIANA: Vy jste tu dnes poprvé, vidíte?

JACK: Jo —

DIANA: Tak se, prosím, posadte!

Jack usedne na taburet.

Můj salon není velký — v Londýně jsou zajiště větší podniky — ale já to záměrně nechci příliš rozšiřovat: zastávám totiž názor, že služby tohoto druhu nelze poskytovat na běžícím pásu,

a přiči se mi ty velké anonymní kolosy, které celou věc mechanizují a odlišťují, snižující ji na úroveň jakési konzumní záležitosti. No řekněte sám — copak se dá —
Opona padá.

Konec desátého obrazu

Jedenáctý obraz

Na scéně je opět vězeňská cela. Vše jako v šestém obraze. Když se otevře opona, leží Macheath — se spoutanými rukama — na kavalci. Vtom zarachotí ve dveřích klíč a Macheath rychle vstane; do cely vstoupí John.

JOHN: Máte tu návštěvu, kapitáne —

MACHEATH: Já?

Do cely vstoupí Polly a Lucy; John odejde a zabouchne dveře.

(zvolá) Polly! Lucy!

Polly přistoupí k Macheathovi a vlepi mu do tváře políček.

Co se stalo?

Lucy dá Macheathovi políček na druhou tvář.

Co vás to, proboha, popadlo?

LUCY: Ty se ještě ptáš?

POLLY: Všichni nám říkali, že jsi hochštapler, cynik a děvkař. My ale nedaly na lidské řeči —

LUCY: Uvěřily jsme v tvé čestné úmysly —

POLLY: A rozhodly jsme se přijmout a co nejlépe plnit roli tvých životních družek, stojících při tobě v dobrém i zlém —

LUCY: A třeba i proti vlastním otcům!

POLLY: Daly jsme ti vše, co jsme měly: svou věrnost, lásku —

LUCY: Svě tělo —

POLLY: Svou čest!

LUCY: A jak ses nám za to odvděčil? Hanebně jsi nás podvedl!

POLLY: Všechny tvé řeči o lásce byly sprostá lež —

LUCY: Protože ti ve skutečnosti nešlo o nic jiného, než abys prostřednictvím Polly dostal pod kontrolu organizaci pana Peachuma —

POLLY: A prostřednictvím Lucy získal vliv na pana Lockita!

LUCY: Jsme šokováni —

POLLY: A z hloubi duše uraženy!

POLLY a LUCY: Měl by ses stydět!

Delší pauza; Macheath zamýšleně přechází po cele, pak se vážně obrátí k Polly a Lucy.

MACHEATH: Děvčata! Respektuji váš hněv a chápu vaši bolest, protože vím, že je ová stránka mého jednání může opravdu svádět k tomu výkladu, který mu vaše rozrušená mysl dává. Avšak právě proto, že vám rozumím, a tím spíš, že sám vím nejlépe, kolik mám chyb, musím se rozhodně hájit ve všem, kde mi prokazatelně křivdíte jen proto, že vám váš zápal znemožňuje spatřit pod povrchem mých činů jejich skutečný lidský obsah. Především není pravda, že vás nemiluji. Miluji vás upřímně a z mých úst nevyšlo v této věci jedině slovo, které by nezrcadlilo můj skutečný cit; často jsem naopak pociťoval víc, než mi stud a pýcha dovolovaly přiznat. Čeho jsem se tedy vlastně dopustil? Bylo snad mou chybou,

že jsem si vás vzal? Ale co jsem měl jiného dělat, když jsem vás miloval? Samozřejmě: obvyklejší, protože pro společnost přijatelnější a pro muže pohodlnější, je dnes poněkud jiný postup, totiž ten, že muž pojme za manželku pouze jednu z milovaných žen, a tu druhou — vymlouvá je se na ohled ke své legitimní choti — odkáže do deklasujícího postavení takzvané milenky, to jest jakési lepší kurtizány, jejíž povinnosti jsou sice skoro shodné s povinnostmi manželky, jejíž práva jsou však ve srovnání s manželkou výrazně okleštěna: jsou nucena respektovat právo manželky na nesouhlas se svou existencí, sama nemá sebemenší právo na nesouhlas s existencí manželky. Postavení manželky přítom ovšem není o nic výhodnější: zatímco milenka o manželce ví a často — jak lze předpokládat — se o ní s jejím mužem, svým milencem, zešíroka baví, manželka musí naopak zůstat ponořena do bahna nevědomosti, což jí jejímu muži přirozeně odcizuje: nejša nucen před milenkou — na rozdíl od manželky — nic skrývat, lépe si ní rozumí a posléze jí má v důsledku toho i raději. Chápete, jak je toto řešení k oběma ženám bezohledné? A touto cestou jsem snad měl jít? Ne, děvčata, chtěl-li jsem dostat co nejlépe své povinnosti k vám, nemohl jsem v této věci následovat ostatní muže a musel jsem se vydat po vlastní cestě, možná neprošpané, ale rozhodně morálnější, totiž po cestě, která vám rovnoprávně dává tutéž míru legitimitaty i důstojnosti. Taková je tedy pravda; na jejím základě mě, prosím, sudte! Děvčata! Zítřa budu s největší pravděpodobností popraven, a tím se všechno beztak vyřeší — byť trochu jinak, než jsem si představoval. Nejde tedy, jak patrně, o budoucnost, běží už jen o minulost —

Polly a Lucy začnou vzlykat.

Až nebudu, zůstane tu po mně jen vaše vzpomínka. Jediné, co mi může mé poslední hodiny ozářit trochou štěstí a zajistit mi spokojenou smrt, je naděje, že to nebude vzpomínka špatná. Prosím vás proto snažně, abyste se pokusily vžít do mého jednání, pochopit jeho logiku i jeho morálku a uznat, že jsem se zachoval — v rámci svých možností — čestně! A pokud nebudete schopny ani v této chvíli, kdy běží vlastně už jen o můj život, mé jednání akceptovat, pak se aspoň pokuste mi odpustit! Žádám vás o to jménem těch několika hezkých chvil, které jsme spolu prožili, a těch několika bláznivých plánů, které jsme spolu už nestačili uskutečnit! *Polly a Lucy začnou hlasitě šikát, obě se vrhnou na Macheathe, vášnivě ho objímají, dívky líbají a hystericky pláčou. Opona padá.*

Konec jedenáctého obrazu

Dvanáctý obraz

Na scéně je opět kancelář věznice. Vše jako v pátém obraze. Když se otevře opona, sedí Lockit pohodlně rozvalen za svým stolem a hledí zkoumavě na Filche, který stojí — ruce v poutech — proti němu. V pozadí sedí John.

LOCKIT: Poslyšte, Filchi, jedna věc mi ale pořad není jasná: jako zloděj tak říkajíc z přesvědčení byste přece měl obratný způsob, jímž pan Peachum pracuje pro podsvětí v rámci své služby u policie, vysoce oceňovat —

FILCH: Nikdy jsem nezastával názor, že účel světlí prostředky. Naopak: domnívám se, že problematice prostředky problematizují i dobrý cíl!

LOCKIT: Vidím, že máte své zásady. Proč jste se ale potom do poslední chvíle pokoušel Peachuma kryt, když jeho postupy tak odsuzujete?

FILCH: No přece právě proto, že mám své zásady! Jednou z nich totiž je, že nikdy neudám kolegu, i kdybych proti němu měl sebevětší výhrady —

LOCKIT: Což platí zřejmě i pro případ, kdy vás ten kolega sám udal —

FILCH: Ano.

LOCKIT: Jste zvláštní člověk, Filchi! Škoda že jste lupič a ne policista: někoho tak čestného bych tady potřeboval jako súl!

FILCH: Obávám se, že jako policista bych měl s vámi tytéž spory, které mám jako lupič s Peachumem!

LOCKIT: Proč myslíte?

FILCH: Nikdy bych se nesmířil například s takovými metodami, jaké jste dneska na mne uplatnil!

LOCKIT: Jestli narážíte na toho donašeče, co jsem vám nasadil do cely, tak vás upozorňuji, že je to trik starý jako vězeňství samo, jak jinak bych se při vašem gentlemanství dozvěděl, že mě můj věrný Peachum tak hanebně klame?

FILCH: Nezlobte se, ale bylo to svinstvo —

LOCKIT: No nic, Filchi, nechme toho. K policii nechcete, donašet mi zřejmě taky nebudete, tak co s vámi? Asi mi nezbude než přiznat Glostroví, že jsem vás dopadl — budete mi užitečný aspoň k tomu, že mě věvoda nebude denuncovat u krále jako budižkničemu. To ovšem bohužel znamená — víte co?

FILCH: Provaz?

LOCKIT: Gloster na tom trvá —

FILCH: Mné už na životě stejně nezáleží! Nehodím se do tohoto světa —

LOCKIT: Já myslím, že tento svět by naopak potřeboval víc takových, jako jste vy. No co se dá dělat, škoda. (K Johnovi) Můžeš ho odvést —
John odemkne levé dveře a odvede jimi Filche do věznice. Krátce nato někdo zaklepe na zadní dveře. (zvolá) Dále!

Zadními dveřmi vstoupí Peachum a jde s úsměvem k Lockitovi; podávají si ruce.

PEACHUM: Nic si z toho nedělej, Bille, to se stává i v těch nejlepších věznicích —

LOCKIT: A co jako?

PEACHUM: Nemusíš to přede mnou skrývat, vím dobře, že ti náš ptáček dnes v noci ulítl z klece —
Peachum se domácky usadí na jedné židli. Levými dveřmi se vrátí John, dveře za sebou zamkne a odejde zadními dveřmi.

LOCKIT: Jestli mluvíš o Macheathovi, Willy, tak je v cele číslo šest —

PEACHUM: Copak on neutekl?

LOCKIT: Utekl. Jenomže my jsme ho zase chytili!

PEACHUM: A sakra —

LOCKIT: Nejsi rád?

PEACHUM: Ale jo —

LOCKIT: Neříkáš to moc přesvědčivě! Stalo se něco?

PEACHUM: Ne — jen jsem si myslel, že jsme toho útěku mohli využít k poněkud chytrějšímu řešení celého případu —

LOCKIT: Překvapuješ mě, Willy! Pokud si vzpomínám, ještě včera jsi Macheathovo okamžité zatčení a odsouzení považoval za vůbec to nejchytrější, co můžeme udělat —

PEACHUM: Včera byla jiná situace —

LOCKIT: Jak to? V čem?

PEACHUM: Šlo přece o to, co nejrychleji znemožnit Polly případnou nerozvážnost —

LOCKIT: A dnes už o to nejde?

PEACHUM: Polly prožřela —

LOCKIT: Ale!

PEACHUM: Vážně! Prohlédla Macheathe, pochopila svůj omyl a sama teď chce pracovat v intencích mého původního záměru —

LOCKIT: Podívejme!

PEACHUM: Jistě chápeš, že když jsem se to dozvěděl, hned mě napadlo, že by mohla Polly poskytnout

Macheathovi naoko úkryt, upevnit si tím jeho důvěru a vyfáhnout z něho informace o jeho komplicích a o ukrytém majetku jeho bandy. Kdyby se to povedlo, mohl bys ho pak chytit s celou bandou a udělat z toho monštrák, který by nahnal hrůzu celému podsvětí. Takhle se nám jeho lidi rozptýlí po podsvětí, posílí různé menší organizace, začnou soukromničit — a my budem tam, kde jsme byli. A z něho nakonec ještě uděláme romantickou oběť ženské proradnosti —

LOCKIT: Nezlob se, Willy, ale lepší vrabec v hrsti než ho-
lub na střeše!

PEACHUM: Překvapuješ mě, Bille! Pokud si vzpomínám,
ještě včera jsi mluvil jinak —

LOCKIT: Včera byla jiná situace —

PEACHUM: Jak to? V čem?

LOCKIT: Na tom už nezáleží. Prostě jsem to musel udě-
lat —

PEACHUM: Kvůli Lucy?

LOCKIT: Musel jsem jí znemožnit případnou nerozváž-
nost. Zjistil jsem, že je už přes rok jeho ženou —

PEACHUM: Takže náš Macheath je ke všemu ještě bigamis-
ta! To vědět Polly, udělá pro nás cokoliv! Žes mi
to neřekl! Kdepak — jak se do naší práce připle-
tou otcovské city, je z toho vždycky malér!

LOCKIT: Tohle mi vyčítáš ty? To není od tebe pěkné! A vů-
bec — kdoví proč ti Macheathova svoboda na-
jednou tak leží na srdci?

PEACHUM: Nechceš, doufám, tvrdit, že chci Macheathovi
pomocť —

LOCKIT: Víím, že na Macheathovi zájem nemáš —

PEACHUM: Na čem tedy?

LOCKIT: Nechme toho, Willy —

PEACHUM: Bille, já víím dobře, co jsi chtěl říct!

LOCKIT: Co tedy?

PEACHUM: Že mi běží o majetek jeho bandy! Je to tak?

LOCKIT: Nic takového jsem neřekl —

PEACHUM: Ale myslíš si to!

LOCKIT: Uklidni se, Willy. Kdybych ti nevěřil, tak bych
se přece s tebou takhle vůbec nebavil — zvlášť
po tom, co jsi dnes dopoledne řekl tomu svému
zatracenému Filchovi!

PEACHUM: Tak tohle v tom tedy je? Teď už tomu ovšem ro-
zumím! Že dokážeš být takhle nechápavý, Bille,
to jsem opravdu netušil!

LOCKIT: Jak to — nechápavý?

PEACHUM: Hergot, něco jsem tomu člověku přece nakukat
musel! A co jiného jsem mu měl podle tebe říct?
Přiznat, že pracuji pro policii, a odhalit před
ním celou naši hru?

LOCKIT: Ne —

PEACHUM: Co tedy?

LOCKIT: Měls prostě všechno popřít!

PEACHUM: Bille! Ten člověk měl přece důkazy, že jsem ti
vydal Macheathe! Copak nechápeš, že všechno
popřít by znamenalo definitivně mu jeho pode-
zření potvrdit? Vždyť i kdyby šel rovnou ode mě
do basy, pořád by ještě měl tučet možnosti, jak
předem mnou varovat podsvětí! A to jsem měl
snad riskovat?

LOCKIT: Proč jsi mě tedy o tom rozhovoru aspoň hned
neinformoval?

PEACHUM: Nepovažoval jsem to za důležité a vůbec mě ne-
napadlo, že bys mohl účel té báchorcky nepocho-
pit!

LOCKIT: Anebo jsi spoléhal prostě na to, že bude Filch
mlčet?

PEACHUM: Bille! Tvá důvěra je to jediné, na čem je celé mé
postavení založeno! Ztratím-li ji, je všemu ko-
nec, protože ve specifických podmínkách mé
práce sebedmenší podezření znamená automa-
ticky neodvolatelný rozsudek!

LOCKIT: Přeháníš, Willy —

PEACHUM: Nepřeháním! A přitom by stačilo tak málo — aspoň trochu se vžít do mé situace — a všechny pochybnosti by se rozplynuly jak vzduch! *(Peachum přechází vzrušeně po místnosti, pak se náhle obrátí k Lockitovi)* Bille! Uvědomuješ ty si vůbec, co to znamená po léta bojovat proti podsvětí, ale zároveň v něm muset po léta žít a pěstovat si jeho důvěru? Po léta usvědčovat vrahy a lupiče, ale zároveň po léta hrát bez chyby roli jejich ochránce? Po léta potírat zločin, ale zároveň ho po léta muset naoko páchat? Chápeš ty vůbec, co to je — tak dlouho nosit dvě tváře? Žít dvěma životy? Myslit dvojím způsobem? Od rána do večera se hlídat, přetvařovat, něco tajit a něco předstírat? Neustále se přizpůsobovat světu, který odsuzuješ, a zřikat světa, do něhož ve skutečnosti patříš? Oč snažíš to všechno máš ty: jsi tím, čím jsi; každý ví, že tím jsi, a každý podle toho s tebou jedná; před nikým nemusíš nic skrývat nebo předstírat, ničemu se nemusíš přizpůsobovat! Jak krásné prostý je tvůj svět! Jak přímočaré může být tvé myšlení, jak jednoduchá hlediska můžeš uplatňovat — zde je dobro, právo, morálka — tam zlo, bezpráví, zločin! Jenomže bohužel hlediska, která platí v tvém světě, neplatí v mém, a ty je do něho nemůžeš mechanicky přenášet, aniž bys bořil samy základy, na nichž stojíš! Víš, že v perspektivě tvé zkušenosti se ti co chvíli asi zdá, že tam či onde zacházím příliš daleko, dopouštím se nepochopitelných ústupků, říkám věci, které bych říkat neměl, a příliš se přizpůsobuji světu, proti němuž bojuji. Jenomže ono to je hrozně snadné — sedět si v závětrí této tepulé kanceláře, pěstovat si tady své čisté ručičky

a pronášet odtud své zjednodušující soudy! Ale vyjít ven, doprostřed života, denně tam dávat v sázku svou čest udržováním styků, za něž se pravděpodobně člověk nikdy nedočká uznání, a drobnou, neokázalou a riskantní prací v nebezpečném pásmu na pomezí podsvětí a policie pomalu, nenápadně, bez nároků na slávu bojovat za věc práva a pořádku — to je něco jiného! Ostatně kdoví zda by bez této špinavé práce, plné přetvářky a nedůstojných kompromisů, byla tato kancelář a tato věznice tím, čím jsou: úspěšnou baštou boje proti zločinu!

LOCKIT: Asi máš pravdu, Willy. Pokud jsem se tě dotkl, tak mi to, prosím, odpusť —

PEACHUM: Nejde o mé city, Bille —

LOCKIT: Já vím — *(Pauza)* Ty, Willy —

PEACHUM: Ano?

LOCKIT: A ty myslíš, že teď — když je Macheath zase tady — neexistuje už opravdu žádná cesta, jak z něho ty informace dostat?

PEACHUM: Existuje, Bille. Je nebezpečná, ale myslím, že za pokus stojí —

LOCKIT: O co jde?

PEACHUM: Poslouchej dobře!

Vtom se rozlétnou zadní dveře a vstoupí Seržant s Biríci, vedoucími Opilce. Všichni projdou rychle místností k levým dveřím; na prahu se však Opilec náhle zastaví, obrátí se k Lockitovi a zvolá.

OPILEC: Ať žije svoboda tisku!

Seržant vlepi Opilci políček. Opona padá.

Konec dvanáctého obrazu

Třináctý obraz

Na scéně je opět vězeňská cela. Vše jako obvykle. Když se otevře opona, leží Macheath — se spoutanými rukama — na kavalci. Vtom zarachotí ve dveřích klíč a Macheath rychle vstane; do cely vstoupí John.

JOHN: Máte tu návštěvu, kapitáne —

MACHEATH: Já?

Do cely vstoupí Jenny; John odejde a zabouchne dveře; Macheath hledí zaraženě na Jenny.

JENNY: Překvapení, co?

MACHEATH: Čekal jsem, že přijдете. Jenomže já teď nemůžu ztráct čas věcmi nesouvisejícími bezprostředně s mou přípravou na smrt. Bylo by proto nejlepší, kdybyste zase odešla —

JENNY: Nezdržím vás dlouho. Musím vám to všechno vysvětlit!

MACHEATH: Nevím, co se tady dá ještě vysvětlovat! Že sloužíte u policie a jste schopna udělat cokoliv, abyste splnila úkol, který vám dali — to vím přece i bez vás!

JENNY: Nic nevíte!

MACHEATH: Jak to?

Vtom zarachotí ve dveřích klíč; vstoupí John a obrátí se k Jenny.

JOHN: Musím vás, slečno, požádat, abyste skončila svou návštěvu —

JENNY: Mám nárok na půl hodiny! *(Vytáhne ze záňadří papírek a ukazuje ho Johnovi)* Tady je moje pro-

pustka —

JOHN: Pan Macheath tu má důležitou návštěvu —

JENNY: Tohle je také důležité!

John šeptá něco Macheathovi; Macheath protáhne překvapeně tvář.

JOHN: Opusťte, prosím, celu!

JENNY *(zastřikuje papírek do záňadří)*: Dobrá, počkám tedy venku, až ta návštěva skončí —

John vyvede Jenny z cely; dveře zůstanou chvíliku pootvorené; pak jimi vstoupí Peachum. John za ním zvenčí dveře zabouchne.

PEACHUM: Dobrý den, kapitáne —

MACHEATH: Poklona —

Peachum přejde pomalu ke stolku a usadí se; Macheath na něho zamračeně hledí; rozpačtá pauza.

Tak co? Spokojen?

PEACHUM: Právě že vůbec ne —

MACHEATH: Jak to?

PEACHUM: Přehnal jsem to. Nechal jsem se strhnout zá-
chvatem uraženého otcovství —

MACHEATH: Anebo vztekem, že se vám nepodařilo zneužít Polly proti mně?

PEACHUM: To taky —

MACHEATH: Aspoň tedy budu umírat s dobrým pocitem, že žijete se špatným svědomím —

PEACHUM: Nechci, abyste umřel —

MACHEATH: Ale? A jdou vaše výčitky tak daleko, že chcete pro mou záchranu i něco udělat?

PEACHUM: Jdou —
MACHEATH: Zadarma to ovšem nebude —
PEACHUM: To ne —
MACHEATH: No proto! Jinak bych vám totiž nemohl věřit!
Ale k věci: běží vám zřejmě o majetek mé orga-
nizace —
PEACHUM: Běží mi o víc —
MACHEATH: Víc nemám —
PEACHUM: Ale máte!
MACHEATH: Co?
PEACHUM: Schopné lidi, rozsáhlé plány, bohaté zkušenos-
ti, dobré nápady —
MACHEATH: Nechcete toho trochu moc?
PEACHUM: Život za to snad stojí! Ostatně můj návrh je so-
lidní —
MACHEATH: Poslouchám —
PEACHUM: Nabízím vám fúzi —
MACHEATH: Fúzi?
PEACHUM: Přesněji řečeno delimitaci: vaše organizace by
se kompletně včlenila do mé. Byl byste mým zá-
stupcem, se všemi příslušnými právy a povin-
nostmi, a umřeli bychom než vy, převzal byste pak
celý podnik.
MACHEATH: To je všechno?
PEACHUM: Druhou podmínkou je, že budete žít s Polly
ve spořádaném manželství. Má vás totiž ráda,
o čemž jsem se definitivně přesvědčil, když mi
dnes dopoledne slíbila, že mi vás pomůže zni-
čit: nemá ve zvyku mi lhát, a pakliže to v tomto
případě udělala, mohlo to být diktováno jediné
mimořádnou láskou k vám —
MACHEATH: Zřejmě jste pochopil, že je pro vás výhodnější,
když budu živý pracovat pro vás než mrtvý proti
vám. Je to tak?
PEACHUM: Ano. Vycházel jsem přitom z předpokladu,
že budete přeci jen asi raději živ jako zástupce

šéfa a spořádaný manžel než mrtev jako šéf
a věhlasný děvkař —
MACHEATH: Dostat člověka do basy je ovšem snazší než ho
dostat ven. Jak byste Lockita přesvědčil o tom,
že mě má pustit?
PEACHUM: Víte přece, že mám na něho vliv!
MACHEATH: Jen jestli nemá spíš on vliv na vás!
PEACHUM: Promiňte, ale co tím chcete říct?
MACHEATH: Víte co, pane kolego? Přestaňte si hrát na sle-
pou bábu! Máte mě za většího hlupáka, než
jsem!
PEACHUM: Nerozumím vám —
MACHEATH: To si vážně myslíte, že vám tohle všechno
spolknu?
PEACHUM: Chcete říct, že v tom je nějaký trik? Co bych
z toho, prosím vás, měl? Vždyť ten návrh je pře-
ce pro mě mimořádně výhodný!
MACHEATH: Bylo by to pro vás výhodné, kdybyste svou ka-
riéru zakládal na rozvoji své firmy a ne na spolu-
práci s policií! Jelikož ale tomu tak není, chápu
váš návrh jen jako obratný a s Lockitem samo-
zřejmě do detailů domluvený manévr, jehož
cílem je dostat se k mým lidem a našemu ma-
jetku, abyste nás pak mohli chytit všechny na-
jednou a udělat z toho monstrák! Jenomže když
už musím viset, pak věru raději jako hrdina, kte-
rý neznadil své kamarády a stal se obětí ženské
proradnosti, než jako zrádce svých druhů, od-
souzený s nimi za spáchané loupeže!
PEACHUM: Netušil jsem, pane kolego, že vám budu mu-
set — zrovna na tomhle místě! — říkat všech-
no po lopatě! Vidím však, že vaše nechápavost
je větší, než jsem předpokládal —
MACHEATH: Chápu to až příliš dobře, pane kolego!
*Peachum se rozhlédne, načechá přisedne blíž
k Macheathovi a promluví ztišeným hlasem.*

PEACHUM: Nic nechápete, vy blázínku! Samozřejmě, že to všechno vzniklo v Lockitově kanceláři! Jak jinak jsem to ale mohl udělat? Myslíte, že mi Lockit odtud pustí jen tak člověka — prostě proto, že to chce? Takový vliv na něho zatím nemouvěru nemám! A tak jsem si vymyslel celý ten plán, že vám navrhnu fúzi, vymohu jako svobodu, vy přivedete Lockita na příslušné stopy a on vás pak bude moci chytit i s vašimi kumpány. Proč ale myslíte, že jsem to celé udělal? No přece z téhož důvodu, z jakého dělám takové věci vždycky, abych tak říkajíc nalil do Lockitova poháru Peachumovo víno! Proč si vůbec myslíte, že spolupracuji s policií? Z lásky ke králi? Děláám prostě jen to, co dělají — tak či onak — všichni: sledují své cíle a kryjí si přitom záda!

MACHEATH: Chcete tedy Lockita podfouknout?

PEACHUM: Co jiného?

MACHEATH: Jak ale dosáhnete toho, aby neprovedl i druhou část vašeho plánu a hned po té fúzi mě definitivně nechytí i s mými chlapci?

PEACHUM: Pane kolego! Koulím to s ním takhle už léta a za tu dobu snad mám nějaké zkušenosti, ne? Řeknu mu třeba, že se podsvětí o našem plánu dozvědělo a že jeho uskutečněním by se prozradila má spolupráce s policií!

MACHEATH: Hm. A jakou mám záruku, že i tohle není zase jen s Lockitem domluvená lest?

PEACHUM: To je věc důvěry, pane kolego! Já taky přece nemám žádnou záruku, že mě nepodvedete! Musíte se prostě rozhodnout, jestli to risknete, nebo ne — pokud jde o mě, já se už rozhodl.

MACHEATH: Dobrá tedy: přijímám!

PEACHUM: Výborně! Zítřka dopoledne vás očekávám ve svém domě. Doufám, že se před námi dvěma právě

otevřela etapa solidní a konstruktivní spolupráce. Budte zdráv, kapitáne!

MACHEATH: Servus —

Peachum odejde; Macheath se zamýšleně prochází po cele. Po chvíli zarachotí ve dveřích klíč a vstoupí John.

JOHN: Můžu přivést tu dámu, jak tu prve byla?

MACHEATH: Ona je ještě tady?

JOHN (*volá za scénou*): Slečno!

Do cely vstoupí Jenny; John odejde a zabouchne dveře.

MACHEATH: Tak vy mi chcete tvrdit, že nepracujete pro policii?

JENNY: Chci vám říct pravdu!

MACHEATH: To jste říkala u Diany taky!

JENNY: To bylo něco jiného —

MACHEATH: Jak to?

JENNY: Kdybych se nesnažila probudit ve vás dojem, že mluvím pravdu, neměla by přece celá ta komedie s odsouzeným otcem smysl!

MACHEATH: A mě by nechytli, co?

JENNY: No vidíte! Dosud jsem vám přece vždycky lhalá jen proto, abych vás dostala do vězení. Proč bych vám tedy lhala teď, když už tu jste?

MACHEATH: Dobrá. A jaká je tedy vaše dnešní pravda?

JENNY: Nejsem Lockitův člověk.

MACHEATH: Aha! Nejdřív vás donutili podvést mě v krčmě a pak vás donutili podvést mě u Diany pomocí příznání, že jste mě v krčmě podvedla z donuce-ní! Hezky vymyšleno, jenže tentokrát se na to už nenachytám!

JENNY: Však já vám taky nic takového netvrdím —

MACHEATH: Výborně — příznáváte se tedy, že pro ně pracujete!

JENNY: Je to všechno jinak, než si myslíte —

MACHEATH: Jak — jinak?

JENNY: Horší!

MACHEATH: Horší? Copak může být něco ještě horšího?

JENNY: Podívejte, kdybych vás dvakrát oklamala — jak předpokládáte — prostě proto, že to patří k mé službě, anebo proto, abych si tím udělala u policie oko, dalo by se to ještě pochopit — jenomže já žádné takové důvody neměla!

MACHEATH: Chcete tím říct, že to na vás nikdo nežádal, ani že vám z toho nekynul žádný prospěch?

JENNY: V prvním případě jsem se sama nabídla a můj návrh byl dokonce přijat až po delším naléhání, v druhém případě jsem to celé udělala dokonce výhradně z vlastní iniciativy —

MACHEATH: Šlo tedy o jakési zlo pro zlo?

JENNY: Ano —

MACHEATH: A to vám mám věřit?

JENNY: Proč bych si zrovna takovouhle věc vymýšlela?

MACHEATH: Třeba proto, že vám dal Lockit příkaz, abyste to vzala celé na sebe. Což je také zřejmě pravý účel vaší dnešní návštěvy —

JENNY: Myslíte, že pan Lockit má potřebu dělat se hezčí před člověkem, který mu už nemůže škodit?

MACHEATH: No dobře. Vy tedy tvrdíte, že jste mě dvakrát za sebou zákeřně zradila z čiré vnitřní potřeby?

JENNY: Zruďné, co?

MACHEATH: Jak se to vezme. V jistém ohledu by mi to bylo sympatičtější, než kdybyste mě zrazovala například pro peníze. Rozhodně by to nebylo tak banální —

JENNY: To ale není všechno! Má potřeba vás zničit šla dokonce tak daleko, že když vás odvedli, nepocítovala jsem výčitky svědomí, jak to v takových případech bývá, ale zmocnila se mě vždycky naopak jakási zvláštní rozkoš! Ještě vám to je sympatičtější než ostatní druhy zrady?

MACHEATH: Možná vás to překvapí, ale kdyby to byla pravda, docela by se mi to líbilo. Byla by v tom aspoň vášeň, a to vždycky respektuji —

JENNY: Nemusíte být galantní, mně by stačilo, kdybyste mi prostě věřil —

MACHEATH: Ani nevíte, jak rád bych jednou věřil, že vám můžu věřit!

JENNY: Jestli jsem ovšem nepocítovala žádné výčitky, neznamená to, že jsem neměla výčitky, že je nepocítuji! Naopak: hodně jsem o svém podivném jednání uvažovala a tázala jsem se sama sebe, kde se to ve mně najednou vzalo — do té doby jsem totiž nic takového nikdy neudělala —

MACHEATH: Tak aspoň v něčem jsem byl váš první!

JENNY: Nebudte zlý —

MACHEATH: A k čemu jste ve svých úvahách dospěla?

JENNY: Podívejte, Macku, člověk nemůže žít rozštěpen na toho, kdo plní vůli jiných, a na toho, kdo to s odpořem pozoruje; každý potřebujeme — aspoň do jisté míry — sám sobě patřit, protože nepatřit si znamená nebytí totožný sám se sebou, a tedy de facto nebytí. Jak víte, mé povolání mě nutí, abych si patřila míň než ostatní ženy; to, co ony považují často dokonce za to nejennější, co mají, nepatří v mém případě mně, ale trhu, na nějž to dávám. Jenomže já chci přesto patřit sama sobě, protože chci být sama sebou! Divíte se, že o vášnivěji si střežím vládu nad tím málem, co mi ještě pod mou vládou zbývá, a dík čemu tedy ještě vůbec jsem?

MACHEATH: Mluvíte zřejmě o svém srdci —

JENNY: Možná to je tak trochu naše choroba z povolání, že čím méně nám náleží naše tělo, tím energičtěji bráníme nezávislost svého srdce! Nevím, jestli to pochopíte, ale já prostě v sobě cítím

strašnou potřebu bojovat proti každému, kdo by si mohl podmanit mé srdce!

MACHEATH: To ale přece není můj případ —

JENNY: Je, Macku —

MACHEATH: Vy mě milujete?

JENNY: Nikdy bych vám to nepřiznala, kdybych nevěděla, že zemřete!

MACHEATH: A jak k tomu, prosím vás, došlo? Vždyť mě prakticky neznáte?

JENNY: Víte, že sama nevím? Viděla jsem vás párkrát u nás v podniku a trochu jsem o vás slyšela vyprávět. Dlouho jsem si to vůbec neuvědomovala, ale oč děle ten oheň doutnal v podvědomí, o to bouřlivějším plamenem potom zachvátil mé vědomí: byla jsem z toho nepřičetná, chodila jsem jako v polosnu, nenáviděla jsem vás a proklínala, má pýcha se změnila v bezmocný vztek — a pak se to stalo: já pochopila, že chci-li zase patřit sama sobě, musím vás zničit. Ano, mé pokorenění mohla smýt jen krvavá satisfakce, jakési drastické sebezpotvrzení činem: musela jsem vás zabít, abych mohla žít —

MACHEATH: Ale Jenny, copak si neuvědomujete, že člověk se stává sebou samým jedině skrze své vztahy k druhým — a na prvním místě právě láskou? Vždyť potlačujete-li svou lásku, potlačujete tím nejvíc právě sebe samu, totiž to, co by vás teprve opravdu udělalo vámi! To, čím sebe samu ztrácíte, je naopak pýcha, kterou se necháváte zotročit — toto destruktivní hnutí myslí, zahánějící člověka do podivného vzduchoprázdna samoty, kde není srovnání, a tudíž ani totožnosti! Jenny, pochopte to přece: já nevstupuji do vašeho srdce jako ničitel jeho suverenity, ale naopak jako živoucí vtělení jeho suverénní vůle; neodvádím

vás od sebe samé, ale jsem naopak jediným možným prostředníkem vašeho návratu k sobě; neberu vám vaši existenci, ale naopak ji prohlubuji! Nejsem vaše zkaža, ale vaše záchrana!

JENNY: Vám se to mluví, když nemáte mou povahu! Ostatně k lásce přece nestačí, když miluje jen jeden —

MACHEATH: Jenny! Nebudte bláhová! Proč myslíte, že já — kterého dosud nepodvedla žádná žena — se nechá tak snadno a tolikrát oklamat právě vámi? Pravda, zprvu jsem si to také neuvědomoval, ale teď už to vím docela jasně: nikdy bych se nenačtyl na vaše lsti, kdybyste mě byla vždy znovu neočarovala právě tou svou zvláštní, vášnivou a temně dramatickou povahou, do níž jste mi právě dopřála nahlédnout! Ano, teď už konečně vím, co mě na vás tak vzrušovalo, že jsem ztrácel všechny svou obvyklou opatrnost: vaše hrlost, vaše tajemná potřeba páchat zlo, vaše pýcha a spalující smyslnost, která se za ní skrývá! Nemá smysl, Jenny, abych to dále sobě i vám zápiral: já vás také miluji! Miluji vás přesto, že mě zrazujete, a v jistém zvláštním smyslu dokonce právě proto! Věřte mi, nikdy jsem netušil, že zrada může člověka tak eroticky vzrušovat!

JENNY: No vidíte! Na jedné straně mi tu nabízíte život v harmonické lásce, a přitom se sám na druhé straně přiznáváte, že na mně milujete jen mé zrady! Ne, my dva bychom spolu stejně nemohli být šťastni: at vás budu ničit, nebo nebudu, vždycky tím naši lásku zabiju — to je prostě začarovaný kruh!

MACHEATH: Vaše zrádlost, Jenny, mě vzrušovala jako přemožitelka vaší lásky. O to víc mě bude vzrušovat vaše láska jako přemožitelka vaší zrádlosti!

Čtrnáctý obraz

JENNY: Jste hrozný člověk, Macku! Byla jsem si jista svým vítězstvím, a teď vidím, že pokud vás okamžitě nezradím, bude to můj konec!

MACHEATH: Naopak, tato chvíle je naším začátkem: dnes mě odtud pustí a my spolu ihned prchneme někam daleko, kde nás nenajde nikdo — mimo ptáky a hvězdi!

Opona padá.

Konec třináctého obrazu

Na scéně je Lockitová domácnost. Je to — až na nějakou dobře viditelnou, ale jen vnější obměnu, například v celkovém barevném ladění — tenký interiér, který tvořil domácnost Peachumovu. Když se otevře opona, jsou na scéně Lockit a Lockitová. Lockit má na sobě župan, sedí u stolu a zapisuje cosi do velké účetní knihy; Lockitová v zástěře se pohybuje kolem plotny a vaří večeři. Po delší pauze se ozve Lockitová.

LOCKITOVÁ: Ty, Bille —

LOCKIT (aniž vzhledne): Co je?

LOCKITOVÁ: Myslíš, že to byl dobrý nápad?

LOCKIT: Co?

LOCKITOVÁ: Řešit to s tím Macheathem tak radikálně —

LOCKIT: Neměli jsme jinou možnost, Mary —

LOCKIT: Vtom někdo zaklepe na pravé dveře. Lockit rychle zabouchne svou knihu a ukryje ji do zásuvky. (zvolá) Dále!

Pravými dveřmi vstoupí Harold.

HAROLD: Hlásím, šéfe, že exekuce na tom Filchovi byla vykonána —

LOCKIT: Jak se choval?

HAROLD: Statečně. Těsně před smrtí zvolal: Ať žije londýnské podsvětí!

LOCKIT: Štastný člověk, i ve smrti zůstal sám sebou!
Harold chce odejít.

Harolde —

HAROLD: Ano, šéfe?

LOCKIT: Má tam Macheath teď nějakou návštěvu?

HAROLD: Myslím, že ne —

LOCKIT: Tak mi ho sem, prosím tě, přived!

Harold odejde pravými dveřmi; Lockit vytáhne ze zásuvky opět svou knihu a začne do ní cosi zapisovat.

LOCKITOVÁ: Ty, Bille —

LOCKIT (*aniž vzhledne*): Co je?

LOCKITOVÁ: Proč chceš mluvit s Macheathem?

LOCKIT: Uvidíš —

LOCKITOVÁ: Chceš mu dát šanci?

LOCKIT: Proč?

LOCKITOVÁ: Mám strach, aby si Lucka něco neudělala —

LOCKIT: Prosím tě —

Všom někdo zaklepe na pravé dveře. Lockit rychle zabouchne svou knihu a ukryje ji do zásuvky. (zvolá) Dále!

Pravými dveřmi přivede Harold Macheathe se spoutanými rukama.

HAROLD: Tak tady ho máte, šéfe —

LOCKIT: Díky. Zůstaň pro jistotu na chodbě —

Harold odejde pravými dveřmi; Lockit se dvěma chvíli zkoumavě na Macheathe, pak ukáže na židli. Sedněte si —

MACHEATH: Děkuji.

Macheath usedne ke stolu naproti Lockitovi a zvědavě na něho hledí.

LOCKIT: Včera jste mě nařknul, že jsem vás zavřel na příání Willyho Peachuma — vzpomínáte?

MACHEATH: Ovšem —

LOCKIT: A teď si myslíte, že vás chci na příání téhož Peachuma pustit. Je to tak?

MACHEATH (*zaraženě*): Ne —

LOCKIT: Ne? A copak dělal Peachum dnes u vás v cele?

MACHEATH: Přišel se se mnou před mou smrtí smířit —

LOCKIT: A nenavrhnul vám přitom náhodou, že vás odtud dostane, když přistoupíte na fúzi vašich organizací?

MACHEATH: Ne —

LOCKIT: Ale ano! Měl jsem to s ním totiž domluveno; byl to trik, který nás měl před vaší popravou dostat k vašim lidem —

MACHEATH: Proč mi to tedy říkáte?

LOCKIT: Teď už můžu —

MACHEATH: Proč?

LOCKIT: Protože jste nám na to bohužel nenaletěl. Peachum se to sice pak pokusil ještě zachránit tvřením, že ten plán se mnou domluvil jen naoko, aby vás dostal ven, ale ani téhle verzi, kterou jsme měli připravenou pro případ, že mu nebudete v první fázi věřit, jste neuvěřil —

MACHEATH: Jak to, že ne? Vždyť jsem Peachumovu nabídku přijal!

LOCKIT: Ano, ale jen proto, abyste se dostal ven, zmocnil se — v rámci fingované fúze — majetku obou organizací a pak dřív, než vás s vašimi hochy definitivně pochyttám, prchnul s jistou dámkou někým, kde vás nenajde nikdo mimo ptáků a hvězd!

Macheath vzrušeně vyskočí.

Jinými slovy: když jste pochopil, že vás Peachum klame, když vám říká, že mě klame, rozhodl jste se ho oklamat. Jenomže — našťástí pro nás a naneštěstí pro vás — vzápětí jste byl sám oklamán. Už tomu rozumíte?

Macheath hledí okamžik vytržetěně před sebe, pak vydechne.

MACHEATH: Ta děvka!

Macheath zhrouceně klesne na židli a dívá se zdrceně před sebe; Lockit a Lockitová si vymění významné úsměvy.

To je definitivní konec —

LOCKIT: Člověk má vždycky šanci, Mackie. Aspoň v téhle věznici —

MACHEATH: Nechci žít. Nehodím se do tohoto světa!
LOCKIT: Kdybyste se nekasal!

Delší pauza.

MACHEATH: No tak? Na co ještě čekáte? Můj krk je vám k dispozici!

LOCKIT: Čekám, až se trochu uklidníte. (K Lockitové) Mary, myslím, že doušek likéru by udělal panu kapitánovi dobře —

Lockitová naježe do sklenky likér a postaví ji před Macheathe.

LOCKITOVÁ: Poslužte si —

MACHEATH: Děkuji —

Pauza; Macheath hledí zachmuřeně do země a přitom usrkuje mechanicky likér; Lockit ho polým hlasem.

Tak spustte —

LOCKIT: Podívejte, Mackie: Peachum, jak jste už pochopil, pracuje pro mě a těší se mé plné důvěře. Avšak právě proto, že pracuje tak spolehlivě, zaslouží si, aby jeho služba stála na ještě pevnějším základě, než jakým je pouhá důvěra. Potřebuji důkazy —

MACHEATH: A co pro to mám já udělat?

LOCKIT: Nic víc a nic méně než uskutečnit tu fúzi, kterou vám Peachum navrhuje, a pak se už jen — jako jeho zástupce — trochu dívat kolem sebe

a občas mi sdělit, co je v podniku nového, jak si váš šéf vede a jestli mi odvádí pro městskou pokladnu skutečně všechny tržby. To je všechno. Když na to přistoupíte, ručím za bezpečnost vaši i vašich chlapců. Co tomu říkáte?

MACHEATH: Vy se nebojíte, že vás podvedu?

LOCKIT: Jak?

MACHEATH: Co když zjistím, že vás Peachum podvádí, ale budu ho krýt, nebo se s ním dokonce proti vám spojím?

LOCKIT: To neuděláte —

MACHEATH: Jak to můžete vědět?

LOCKIT: Tak za prvé: nikdy nebudete mít jistotu, zda ten či onen doklad Peachumovy zrady není jen mnou inspirovaná zkouška vaší spolehlivosti — a budete ujistěn, že takové zkoušky budu občas dělat! A za druhé: o jakémkoliv vašem pokusu se s Peachumem za mými zády domluvit mě bude Peachum okamžitě informovat: v případě, že je mi věrný, ze služební horlivosti, a v případě, že mě klame, ze strachu, že může jít o mnou inspirovanou zkoušku jeho spolehlivosti — a budete ujistěn, že takové zkoušky budu občas dělat! Tak co — přijímáte?

Dlouhá napjatá pauza; Macheath přechází za myšleně po místnosti, pak se náhle obrátí k Lockitovi.

MACHEATH: Podívejte, Lockite: já na svém životě nelpím, smrti se nebojím, a jsem dokonce ochoten svůj život i obětovat — ovšem jedině za předpokladu, že tím posílím autoritu hodnot, za něž zemřu, a že tudíž svou smrtí prospěji životu druhých. Svůj život jsem si totiž nedal a nepatří mi — jsem pouze jeho správcem — a jakým bych to byl správcem, kdybych bezdůvodně ničil to, co mám ošetřovat? Klamou-li mě, jak se ukazuje,

všichni kolem mě, neznamená to, že ode mne očekávají něco jiného, ale pravý opak: nabízejí mi tím vlastně jen jakýsi princip našeho vzájemného styku. Co by se stalo, kdybych tuto nabídku odmítl? Mé okolí by to chápalo jako vyzývavý projev mé povýšenosti a pýchy — tím spíš, že by to bylo spojeno s tím teatrálním dovětkem popravdy — a každý by se zeptal: odkud ten člověk odvodil své právo odlišit se tak okázale od ostatních, vydělít se z řady, pohrdnout míněním většiny a poplavit i to minimum disciplíny, bez něhož se žádná společnost neobejde? Byl bych chápán prostě jako domýšlivý exhibicionista, který si chtěl hrát na svědomí světa; obětoval bych se za něco, v co nikdo mimo mě nevěří; má smrt by tedy zůstala nepochopena, autoritu žádných hodnot by neposílila, nikomu by nepomohla, jen by způsobila bolest několika mým blízkým. Byla by to typicky zbytečná smrt. A je to konečnou pochopitelné: odmítnout totálně pravidla hry, která tento svět člověku nabízí, je sice pohodlnější, ale k ničemu to obvykle nevede; daleko těžší, ale zároveň nepoměrně smysluplnější je tato pravidla naopak přijmout, zajistit si tím možnost komunikace se svým okolím a pak této komunikace využívat k postupnému boji za zlepšení daných pravidel hry. Jinými slovy: jediným správným, důstojným a vpravdě chlapeckým řešením mé situace je obrátit se k životu čelem, vrhnout se odvážně do jeho rozbouřených vln, nebát se jeho špíny a všech nástrah, jež člověku klade do cesty, a všechny své síly a všechny svůj um vložit do boje za to, aby byl lepší, než je!

LOCKIT: Mackie, promluvil jste jako muž! Jsem hluboce dojat —

Lockit podá Macheathovi ruku, následuje vzájemný stisk, poněkud neobratný vzhledem k tomu, že Macheath má spoutané ruce. Pak Lockit vyndá ze zásuvky jakýsi papír, kalamár a brko a vše postaví slavnostně před Macheathe.

Tady mi to, prosím, podepište —

MACHEATH: Nestačila by ústní dohoda?

LOCKIT: Ne —

Macheath se tedy sehne ke stolu a s velkými obtížemi — vzhledem k poutům — papír podepíše; Lockit ho přitom bedlivě sleduje. Jakmile je podepsáno, uchopí Lockit rychle papír, fouká na něj, a když je podepsaný suchý, uklidí papír do zásuvky a pak znovu podá Macheathovi ruku; komplikace se přitom samozřejmě opakují.

Doufám, že se před námi dvěma právě otevřela etapa solidní a konstruktivní spolupráce! (Vola k pravým dveřím) Harolde!

Pravými dveřmi vstoupí Harold.

Sundej mu to!

Harold sejme Macheathovi pouta; Macheath začne lehce komíhat rukama, aby uvolnil ztuhlé svalstvo.

Jste volný, Mackie! Budte zdrav —

Macheath se uklání — stále ještě třepaje rukama — Lockitové, prostírající k večeri.

MACHEATH: Rukulíbám, milostpaní —

LOCKITOVÁ (s úsměvem): Doufám, že když to všechno tak dobře dopadlo, skončíte s rozpustilostmi a budete žít konečně se svou Lucy! Má vás tak ráda —

MACHEATH: Spolehněte se, maminko! (K Lockitovi) Servus! Macheath odkvapí pravými dveřmi; za ním odejde Harold. Lockitová naleje do talířů polévku a pak s Lockitem usedne k večeri; Lockit si zastrkuje ubrousek za límec, přitom hovoří.

LOCKIT: Tak Mary, a od tohoto okamžiku má naše organizace pod kontrolou prakticky celé podsvětí!

LOCKITOVÁ: Dalo to fušku, vid'?

LOCKIT: Získat kontrolu nad londýnskou policií byla pro-
ti tomu hračka!

LOCKITOVÁ: Stejně to je zvláštní, Bille: nikdo o naší organizaci neví, a všichni jí slouží!

LOCKIT: Kdo neví, že slouží, slouží vždycky nejlíp! Dobrou chuť!

Lockit a Lockitová se pustí do jídla. Opona padá.

Konec čtrnáctého obrazu

Konec hry

AUDIENCE
JEDNOAKTOVÁ HRA

Památce Alfrédu Raskbu